

СПАДЧЫНА
АД РАДЗІМЛАУ ДА НАВІН ДЗЕН
3 стар.

25-гадоўе БЕЛАДЗЯРЖУНІВЕРСІТЭТА КУЛЬТУРЫ.
ГУТАРКА З ПЕРШЫМ РЭКТАРАМ, ДРАМАТУРГАМ
А. ПЕТРАШКЕВІЧАМ
4 стар.

НОВАЯ СТРАТЭГІЯ СУПРАЦЬПАВЕТРАНАЙ
СУСПЕЛНАСА БАНКА І БЕЛАРУСІ
3 стар.

СПЫНЕНА ДЗЕЙНАСЦЬ
МІЖНАРОДНАГА
ЗЛАЧЫННАГА ФАРМАІРАВАННЯ
3 стар.

ВІКТАРЫНА ПРАХОДЗІЛА ў ДВА
ТУРЫ ў МІНСКУ
ВІКТАРЫНА ПРАХОДЗІЛА ў ДВА
ТУРЫ ў МІНСКУ
4 стар.

АД ПЕРШАЙ АСОБЫ

Карлас ШЭРМАН ПРА БЕЛАРУСКІ ПЭН-цэнтр
7 стар.

ХАРЭМІНІ АКТЫВНА
З'ЯВІЛІСЯ ў БЕЛАРУСІ
5 стар.

"НІЧЫЕ". АНОНС АПОВЕСЦІ
Андрэя ФЕДАРЭНКІ
7 стар.

НАТАТКІ Яўгена ЛЕЦКІ

КАРЭТ
З'ЯВІЛІСЯ ў БЕЛАРУСІ
8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА РАСПАЎСЮДЖАЕЦЦА ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

18 красавіка 2001 года
Цана 106 рублёў

№ 16 (2730)
E-mail: golas_radzimy@tut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі
Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

МАЙСТАР "ЗАЛАТЫЯ РУКІ"

Майстрыхай з залатымі рукамі слыве на ўсю акругу жыхарка вёскі Балоты Кобрынскага раёна Вольга ПАНАСЮК. Яна працавала на

ферме, выгадавала пецярных дзяцей, а вольны час аддавала любімай справе — вышыванню. Свае вырабы Вольга Аляксандраўна з задаваль-

неннем дорыць родным і блізікам, аддае ў мясцовую царкву.

Фота Рамана КАБЯКА.

З НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПРЭС-ЦЭНТРА

З нагоды прафесійнага свята з журналістамі сустрэўся камандуючы войскамі супрацьпаветранай абароны (СПА) краіны генерал-лейтэнант Валерый КАСТЭНКА.

Ён прыгадаў, што нацыянальныя войскі супрацьпаветранай абароны пачалі фарміравацца з 1992 года пасля атрымання Беларуссю незалежнасці. Было перафарміравана больш за 10 часцей, праведзена мадэрнізацыя сродкаў супрацьпаветранай абароны. Сёння ў склад СПА ўваходзяць зенітныя, ракетныя, радыётэхнічныя часткі.

Беларускія войскі СПА актыўна супрацоўнічаюць з аналагічнымі структурамі суседніх краін. Маюцца адпаведныя двухбаковыя пагадненні з Украінай, Польшчай. У межах аб'яднанай сістэмы СПА Садружнасці незалежных дзяржаў, створанай у 1995 годзе, Беларусь прымае ўдзел у шэрагу праграм, накіраваных на ўдасканаленне тэхнічнага абсталявання, мадэрнізацыю тэхнікі і ўзбраення. З 1996 года працуе дамова з Расійскай Федэрацыяй, згодна з якой супрацьпаветраныя войскі Беларусі праводзяць вучэнні на расійскіх палігонах. З 1998 года беларускія вайскоўцы актыўна ўдзельнічаюць у тактычных вучэннях часцей і падраздзяленняў СПА СНД "Баявая садружнасць".

1 красавіка споўнілася 5 га-

доў з дня пачатку нясення баявога дзяжурства ў аб'яднанай сістэме СПА Беларусі і Расіі. Стварэнне такой сістэмы дазволіла напалову скараціць выдаткі на забеспячэнне баявога дзяжурства. За кошт сродкаў саюзнага бюджэту ўдалося атрымаць адпаведную тэхніку. Толькі ў мінулым годзе на гэтыя патрэбы выдзелена каля 3 мільянаў расійскіх рублёў.

Зараз у беларускіх войсках СПА праходзіць планавая баявая падрыхтоўка. Упершыню за 10 гадоў праведзены баявыя пускі сямі дывізіянаў з зенітных ракетных комплексаў С-125 на беларускім палігоне.

Дынамічнае развіццё кааператыўнай галіны эканомікі ў апошнія пяць гадоў дазволіла Белкаапсаюзу па некаторых важных паказчыках дасягнуць ці наблізіцца да ўзроўню 1990 года, узятага за арыенцір. Пра гэта паведаміў старшыня Беларускага рэспубліканскага саюза спажывецкіх таварыстваў Віктар УЛАДЫКА.

Аб'ём вытворчасці прамысловай прадукцыі склаў 107 працэнтаў ад узроўню 1990 года. Выпуск нехарчовых тавараў павялічыўся ў 4,5 разы, аб'ём платных паслуг — у 3 разы. Закупка сельскагаспадарчай прадукцыі і сыравіны дасягнула 89 працэнтаў ад адзначанага ўзроўню, вытвор-

часць тавараў народнага спажывання — 80 працэнтаў.

Адной з самых сур'ёзных праблем у мінулым годзе стала памяншэнне вытворчасці спажывецкіх тавараў. Панізіўся попыт, адпаведна і аб'ёмы вытворчасці хлебабулачных і каўбасных вырабаў, доля якіх ва ўсёй наменклатуры спажывецкіх тавараў складае амаль 55 працэнтаў. Затое палепшылася работа па экспартных пастаўках.

Як вядома, 7 красавіка ва ўсім свеце было адзначана як Дзень псіхічнага здароўя.

У Беларусі грунтоўнае даследаванне псіхічнага здароўя ніколі не праводзілася. Але пра тое, што ў краіне гэта праблема вельмі актуальная, гавораць многія факты. Расце алкагалізацыя насельніцтва, павялічваецца колькасць суіцыдаў. У мінулым годзе дабравольна развіталіся з жыццём больш за тры тысячы чалавек.

Летась па дапамогу ў рэспубліканскую псіхіятрычную службу з рознымі праблемамі звярнулася больш за 57 тысяч чалавек. Зараз 2,3 працэнта беларускіх дзяцей знаходзяцца пад наглядам урачоў-псіхятраў.

Пра гэта паведаміў кіраўнік упраўлення лячэбна-прафілактычнай дапамогі Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЦЫБІН.

МІНСК, ЗАХАРАВА, 28. ДОМ ДРУЖБЫ

ШТО МЫ ВЕДАЕМ ПРА ВЯЛІКАБРЫТАНІЮ?

Падвядзенне вынікаў краіназнаўчай віктарыны "Што ты ведаеш пра Вялікабрытанію!" нядаўна прайшло ў Мінску. Віктарыну пры садзейнічанні пасольства Злучанага каралеўства Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі ў Беларусі і Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта наладзіла і правяло Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі.

Віктарына праходзіла ў два туры, першы з якіх адбыўся ў сакавіку. У ім бралі ўдзел студэнты

Вышэйшай школы турызму, факультэта міжнародных зносін БДУ, факультэта міжнародных эканамічных зносін Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта і Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта. Са 100 удзельнікаў першага тура ў другі трапіла 18 чалавек. Пра конкурс расказвае адказны сакратар Таварыства дружбы "Беларусь — Вялікабрытанія" Яўген ЗАХАРАЎ.

Заканчэнне на 2-й стар.

ШМАТГАЛОССЕ

РЫМДЗІОНЫ

ЛІТОЎСКІ ЦЭНТР КУЛЬТУРЫ, АДУКАЦЫІ І ІНФАРМАЦЫІ

Вёска Рымдзіоны — адно з месцаў кампактнага пасялення літоўцаў у Беларусі. Менавіта тут, у Астравецкім раёне Гродзенскай вобласці, у 1990 годзе пачалося будаўніцтва Літоўскага культурна-асветнага цэнтра. Ініцыятарам гэтай справы стаў Альфонсас Аўгліс, выхадзец з сям'і літоўца і беларускі, родам з гэтых мясцін. Ён у той час быў старшынёй клуба "Гервячай" у Вільнюсе, а затым часовым павераным у справах Лі-

тоўскай Рэспублікі ў Беларусі. Такім чынам, быў падпісаны пракол паміж Астравецкім раёнвыканкамам, Гярвяцкім сельсаветам, Літоўскім фондам культуры і клубам "Гервячай" аб будаўніцтве цэнтра. На жаль, сродкаў у нашых мясцовых улад хапіла толькі на ўзвядзенне падстанцыі электрычнага сілкавання. Літоўскі ж бок не адмовіўся ад сваіх

Заканчэнне на 2-й стар.

СПОРТ

ХТО ХОЧА, ТОЙ ДАВ'ЕЦЦА

Дзецца, зусім нядаўна прадстаўнікі Беларусі ў вялікім тэнісе ступілі на сцяжыну прафесійнага поспеху, а ўжо ў пазамінулым і мінулым гадах імёны Максіма Мірнага і асабліва Уладзіміра Валчкова сталі шырока вядомымі ва ўсім свеце прыхільнікам гэтай цудоўнай гульні. А трыумфальнае выступленне Валчкова ў мінулагагоднім Уімблдонскім турніры зрабіла яго сапраўды вельмі папулярным. Таму сустрэча каманд Беларусі і Зімбабве, якую прадстаўлялі такія моцныя турнірныя байцы, як Байран Блэк і Уэйн Блэк, а таксама вопытны Кевін Уліет, чакалася з вялікай цікавасцю: трапіць на трыбуны Палаца тэніса стала вялікай праблемай.

Заканчэнне на 2-й стар.

13-гадовы віцэблянін канькабежац Віталь МІХАЙЛАЎ (на здымку) здзівіў Галандыю.

У турніры маладых канькабежцаў "Вікінг рэйс", які прайшоў там, Віталь на розных дыстанцыях заваяваў пяць узнагарод рознай вартасці. Сярод іх адна запатая, тры сярэбраныя і адна бронзавая.

МІНСК, ЗАХАРАВА, 28. ДОМ ДРУЖБЫ

ШТО МЫ ВЕДАЕМ ПРА ВЯЛІКАБРЫТАНІЮ?

— Пачатак на 1-й стар. —

— Па ўмовах правядзення заключнага тура ўдзельнікі былі падзелены жэрабам на тры каманды і адказвалі на вусныя аўдыё- і відэапытанні, звязаныя з рознымі бакамі жыцця Вялікабрытаніі. Адзін з раундаў правяраў веды гімнаў краін, што маюць дачыненне да Вялікабрытаніі (Аўстралія, Новая Зеландыя, Ірландыя, Уэльс і Еўрапейскі Саюз), другі — высвятляў, якой інфармацыяй у галіне эканомікі, гісторыі, геаграфіі, культуры і традыцый краіны валодаюць маладыя людзі.

— На якой мове праводзілася віктарына?

— Усе пытанні задаваліся на англійскай мове. Большасць з іх прадугледжвалі пісьмовыя адказы. Раунды, разлічаныя на вызначэнне акцэнтаў галасоў вядомых брытанскіх палітыкаў і дзеячаў культуры (Елізаветы II, прынцэсы Дзіяны, Элтана Джона, удзельнікаў групы "Бітлз")

развесялілі гледачоў і ўнеслі разнастайнасць у віктарыну.

— Раскажыце, калі ласка, пра пераможцаў.

— Пераможцай стала каманда "Бурэнка — мудрэнка", у складзе якой былі студэнты БДУ і МДЛУ (выключаючы дзвюх дзяўчат, мужчынская каманда). У індыўідуальным першынстве перамагла студэнтка 3-га курса лінгвістычнага ўніверсітэта Вольга Корбут (перакладчыцкі факультэт).

— Цікава, ці шмат удзельнікаў віктарыны бывалі ў Вялікабрытаніі?

— На жаль, сярод 18 удзельнікаў другога тура ў Англіі давялося бацьваць толькі некалькім чалавекам. Веды па англійскай мове і наогул пра краіну туманаў маладыя людзі атрымалі ў навучальных установах. Ва ўсіх вышэйназваных ВНУ выкладаюць краіназнаўства. І, мяркуючы па выніках конкурсу, няблага.

— Якія ж былі прызы?

— Спонсарамі віктарыны былі пасольства Вялікабрытаніі, прадпрыемства "Дзелавая сетка", "Цэнтр маладзёжных вандровак", Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт, якія прадаставілі краязнаўчую літаратуру, студэнцкія карткі, што даюць скідкі на праезд больш чым у 100 краінах свету. Студэнты атрымалі таксама магчымасць карыстацца Інтэрнэтам.

— Некалькі слоў пра значэнне віктарыны.

— Па-першае, яна спрыяла паглыбленню ведаў студэнтаў у галіне гісторыі, культуры, традыцый Вялікабрытаніі. Па-другое, віктарына дала магчымасць знайсці новых сяброў.

Яна была карыснай як для беларускага, так і брытанскага бакоў.

Алена СПАСЮК.

ШМАТГАЛОССЕ

Так выглядае Літоўскі культурна-асветны цэнтр.

— Пачатак на 1-й стар. —

абавязальстваў, і праз 10 год сярод лясцоў і палёў астравецкай зямлі ўзнікла архітэктурная казка — прыгожая і сучасная. Узведзены будынак школы, дзе вучацца дзеці з навакольных вёсак па-беларуску і літоўску, інтэрнат, жылыя дамы для персаналу цэнтру, Дом культуры з гледзельнай залай на 250 месцаў, бібліятэкай і пакоямі для гуртковых заняткаў. Тут жа будзе месціцца і музей астравецкага краю.

— У такой прыгажосці нельга быць бескультурным чалавекам, — кажа старшыня Рэспубліканскай абшчыны беларускіх літоўцаў Вяргіня Гарнаўскайтэ, якая з'яўляецца таксама і дырэктарам сумеснага прадпрыемства "Літоўскі цэнтр культуры, адукацыі і інфармацыі", якая зараз называецца комплекс будынкаў у вёсцы Рымдзюны і вёсцы Пялясы Воранаўскага раёна Гродзенскай вобласці.

Галоўны наш клопат — адукацыя моладзі. Калі будучы сродкі, мы яшчэ пабудуем пачатковую школу і дзіцячы сад. А можа з'явіцца і гандлёвы цэнтр. Карыстацца гэтым

змогуць усе, хто жыве тут, не толькі літоўцы, — працягвае Вяргіня. — З Астравецкім райвыканкамам ёсць дамовы аб супольнай дзейнасці — здаём яму памяшканні ў бязвыплатную арэнду. Беларускі бок аплачвае для цэнтру камунальныя паслугі і электрычнасць. Разам з літоўскім бокам утрымліваюцца яго работнікі.

У Рымдзюны на ўрачыстае адкрыццё цэнтру прыехалі госці з Мінска і Вільнюса. Сярод іх як афіцыйныя асобы, так і кіраўнікі многіх нацыянальных культурна-асветных аб'яднанняў. Глядзелі, дзівіліся і зайздросцілі: не ўсе маюць такія ўмовы для сваёй дзейнасці.

Кожны з гасцей нешта падарыў Літоўскаму культурна-асветнаму цэнтру: сувеніры, карціны, а з кніжкаў ужо зараз можна скласці добрую бібліятэку.

Зала была поўная. Кам'юцэнтам-віншаваннем завяршылася свята. Новую сцэну ў Доме культуры апрабавалі беларускі ансамбль танца "Белыя Росы" Гродзенскай абласной філармоніі і фальклорны ансамбль з Літвы "Дуя".

Віктар МАЦЮШЭНКА.

АКТУАЛЬНА

ПАЧАЛА РАБОТУ ДРУГАЯ СЕСІЯ ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ БЕЛАРУСІ ДРУГОГА СКЛІКАННЯ.

Фактычна гэта першая рабочая сесія, паколькі на папярэднія вырашаліся ў асноўным арганізацыйныя праблемы.

Адной з асаблівасцей гэтага заканадаўчага органа стала тое, што ўсе дэпутаты павінны працаваць на прафесійнай аснове, гэта значыць, краіна ўпершыню атрымлівае прафесійны парламент. У парадак дня сесіі ўключаны 83 пытанні.

Асобную значнасць цперашняя сесія набывае яшчэ і таму, што падчас яе неабходна прыняць рашэнне аб тэрмінах правядзення прэзідэнцкіх выбараў.

Аляксандр КОЛА.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

ПРЫГАЖОСЦЬ АД «БЕЛКАСМЕКС»

Калі, як не вясной, пагадзіцца пра ўжыванне касметычных сродкаў, якія могуць паспрыяць палепшэнню знешняга выгляду жанчын. Пасля зімы, як вядома, з-за недахопу сонца, вітамінаў валасы тускнеюць, роўнасць помкімі, а скура на твары бледная, змучаная пад уплывам марозоў і сцюдзёных вятроў. Парфюмерныя крамы прапануюць багаты выбар розных сродкаў, ачышчальных і замежных, па догляду за скурай і валасамі. Паспрабуй выберы, тым болей, што тэлевізійная рэклама абяцае цуды ў выпадку карыстання прадукцыяй вядомых замежных фірм. Гэта прывабна, але вельмі дорага.

На самай жа справе прычын для засмучэння ў беларускіх жанчын няма, бо існуе фірма "Белкасмекс", аб прадукцыі якой расказалі на прэсканферэнцы "З вясновымі варыяцыямі ад "Белкасмекс" — не думаеш пра ўзрост" выканаўчы дырэктар Дзмітрый КУДРАЎЦАЎ і галоўны тэхналаг Лідзія МІХАЙЛАВА.

Асноўны сакрэт у тым, што гэта беларуская фірма вырабляе касметычныя сродкі на аснове тых жа кампанентаў, што і вядомыя ва ўсім свеце фірмы "Шварцкопф", "Велла", "Ларыяль" і іншыя, бо закупляе сыравіну ў еўрапейскіх вытворцаў, там, дзе і названыя прадпрыемствы. Зразумела, у кожнай фірмы ёсць нейкі свае "ноўхаў", але бяспрэчна адно: прадукцыя, вырабленая з першакласнай сыравіны, — высокай якасці.

Пра гэта сведчыць і ўручаны фірме "Белкасмекс" мінулым летам у Францыі "Міжнародны знак якасці".

У параўнанні з іншымі касметычнымі маркамі, "Белкасмекс" існуе на рынку нядаўна — з кастрычніка 1995 года. Але за гэты час стала добра вядомай не толькі на Беларусі, але і ў краінах СНД, Прыбалтыкі, далёкага замежжа. Амаль 40 працэнтаў прадукцыі рэалізуецца ў Расіі. І калі спачатку гэта былі ў асноўным розныя шампуні, то цяпер і крэмы, гелі, бальзамы, усяго каля 100 назваў.

Фірма першай у краіне стала выпускаць плёначныя маскі — цудоўны сродак па догляду за тварам; гелі з шарыкавымі вітамінамі, якія ў параўнанні са звычайнымі вітамінамі даўжэй захоўваюць пажыўныя рэчывы; тэрмаахоўныя сродкі для валасоў, што папярэджваюць перасушванне пасля фенаў, электрашчыпцоў. Карыстаецца папулярнасцю лінія касметыкі "Тееbaum", якая выраблена з ужываннем масла чайнага дрэва і прызначана для штудзённага па догляду за праблемнымі скурай і валасамі...

Уся прадукцыя праходзіць складаныя выпрабаванні і атрымала ад Міністэрства аховы здароўя сертыфікат. Фірма мае дзве лабараторыі, дзе вядуцца навуковыя даследаванні, вывучаецца перадавы вопыт у касметалогіі, сочаць за выкананнем тэхналагічных працэсаў. А гэта азначае, што мы, спажываўцы, можам смела карыстацца касметыкай ад "Белкасмекс"!

Таццяна КУВАРЫНА.

РЭХА ВАЙНЫ

● Раман КАБЯК.

І праз 60 год пасля гераічнай абароны Брэсцкай крэпасці працягвае адкрываць ваенныя тайны. Каля Паўночных варот цытадэлі знойдзена больш за два дзесяткі буйнакаліберных мінамётных, 116 82-міліметровых мін, адзін артылерыйскі снарад, адна ручная асколачная граната і добрае ядро патронаў. Былі тут і фрагменты чалавечых астанкаў, якія яшчэ будуць даследавацца.

НА ЗДЫМКУ: старшы лейтэнант Аляксандр ЛІПСКІ і радавы Мікалай АРСЯНОВІЧ збіраюць смяротныя знаходкі.

СПОРТ

ХТО ХОЧА, ТОЙ ДАБ'ЕЦЦА

— Пачатак на 1-й стар. —

Да таго ж першая гульня, у якой сустрэліся галоўныя прэтэндэнты Уладзімір Валчкоў і Уэйн Блэк, дадала інтрыгі: сапернікі згулялі ўсяго пяць геймаў, пасля чаго Уладзімір паскардзіўся на траўміраванае плячо і ўжо больш не з'явіўся на корце.

Зборная Зімбабвэ павяла — 1 : 0. Праўда, Максім Мірны пасля двух нялёпкіх сетаў (6 : 3, 7 : 5) у трэцім проста разграміў Байрана Блэка (6 : 0) і зраўнаваў лік. Але самую напружаную і проста прыгожую барацьбу гледачы ўбачылі ў парнай сустрэчы, дзе Максім Мірны і Аляксандр Швец процістаялі Байрану Блэку і Кевіну Уліету. Пра вастрыню процістаяння гаворыць той факт, што вынік двух сетаў з чатырох згуляных вырашаўся на тайбрэйках, а адзін закончыўся 7 : 5, але ўсё ж пёс аказаўся прыхільным да ігракоў Зімбабвэ — яны павялі 2 : 1.

СПАРТЫЎНАЯ ГІМНАСТЫКА. У нямецкім Котбусе адбыўся першы этап Кубка свету. Беларус Іван Іванкоў быў пятым у практыкаваннях на кольцах, а Аляксей Сінкевіч паказаў восьмы вынік на брусах.

МАСТАЦКАЯ ГІМНАСТЫКА. У французскім горадзе Ціа завяршыўся чарговы этап серыі Гран-пры. Беларуска Элона Асядоўская ў практыкаваннях са скакалкай стала пятай, з абручом — чацвёртай, з мячом — шостаю, а ў мнагабор'і была сёмай. Яе сяброўка па зборнай Алена Ткачэнка — пятая ў трох відах праграмы і ў мнагабор'і.

ФЕХТАВАННЕ. У Бостане завяршыўся чарговы этап Кубка свету. Каманда беларускіх саблістаў заняла 5-е месца. Падрыхтаваў Міхайл МАЗАКОЎ.

ДЫПКУР'ЕР

РАБОЧАЯ ПАЕЗДКА
Аляксандра СЫЧОВА У ШЭРАГ
КРАІН ЦЭНТРАЛЬНАЙ
АМЕРЫКІ І КАРЫБСКАГА
БАСЕЙНА

З 27 сакавіка па 8 красавіка 2001 года дэлегацыя Рэспублікі Беларусь на чале з намеснікам міністра замежных спраў Аляксандрам Сычовам знаходзілася ў рабочай паездцы па пяці дзяржавах Цэнтральнай Амерыкі і Карыбскага басейна. У ходзе візіту адбыліся сустрэчы на вышэйшым узроўні, рабочыя кансультацыі ў знешнепалітычных ведамствах і галіновых міністэрствах.

Найбольш насычанай была праграма знаходжання беларускай дэлегацыі ў Коста-Рыка і Панама, паколькі гэтыя краіны алодаюць значным эканамічным патэнцыялам і палітычным уплывам у рэгіёне. У ходзе перамоў у Коста-Рыка, якая старшынствуе ў Арганізацыі амерыканскіх дзяржаў (ААД), прадугледжваецца абмеркаваць пытанні, што звязаны з удзелам Беларусі ў якасці назіральніка ў маючай адбыцца ў чэрвені бягучага года ў Сан-Хасэ 31-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААД. Удзел у згаданым форуме дазволіць зрабіць значны крок наперад у плане доўгатаэрміновага пашырэння гандлёва-эканамічных сувязей і замацавання палітычных кантактаў Беларусі з краінамі згаданага рэгіёна.

ПАСЯДЖЭННЕ БЕЛАРУСКА-ЧЭСКАЙ МІЖВЕДАМАСНАЙ РАБОЧАЙ ГРУПЫ ПА ГАНДЛЁВА-ЭКАНАМІЧНАМУ СУПРАЦОЎНІЦТВУ

У Мінску адбылося другое пасяджэнне Беларуска-чэшскай міжведамаснай рабочай групы па гандлёва-эканамічнаму супрацоўніцтву.

Падчас пасяджэння былі абмеркаваны стан і перспектывы развіцця гандлёва-эканамічнага і навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва паміж дзвюма краінамі, пытанні двухбаковых праектаў у крэдытна-інвестыцыйнай сферы.

У прыватнасці, бакі дамовіліся працягнуць рэалізацыю праекта рэканструкцыі і мадэрнізацыі ВА "БелАЗ" з удзелам АТ "АЛТА". Бакі таксама абмеркавалі магчымасць арганізацыі ў Рэспубліцы Беларусь сумеснай вытворчасці інсуліну з удзелам чэшскага акцыянернага таварыства "Слофа" і адкрытага акцыянернага таварыства "Белмедпрэпараты". Беларускі бок выказаў гатоўнасць разгледзець магчымасць уключэння згаданага пытання ў праграму развіцця фармацэўтычнай прамысловасці Беларусі. Падчас перамоў чэшскі бок таксама праінфармаваў аб дзейнасці Міністэрства прамысловасці і гандлю Чэхіі, якая ажыццяўляецца ў сувязі з уступленнем Чэшскай Рэспублікі ў Еўрапейскі саюз. Беларускі бок, у сваю чаргу, праінфармаваў аб адносінах Рэспублікі Беларусь з Еўрапейскім саюзам у гандлёва-эканамічнай і іншых сферах супрацоўніцтва з улікам перспектывы эканамічных сувязей з Чэшскай Рэспублікай.

У рамках пасяджэння прайшлі перамовы паміж дзяржаўнымі камітэтам па стандартызацыі, метралогіі і сертыфікацыі Рэспублікі Беларусь і дзяржаўным камітэтам па стандартызацыі і сертыфікацыі Чэшскай Рэспублікі аб узаемным прызнанні стандартаў і сертыфікатаў. Бакі дамовіліся падрыхтаваць і падпісаць у бліжэйшы час адпаведнае пагадненне па згаданай праблематыцы.

Па выніках пасяджэння падпісаны пратакол.

Прэс-служба МЗС.

СТАСУНКІ

СУСВЕТНЫ БАНК ПАЧАЎ КАНСУЛЬТАЦЫІ ПА НОВАЙ СТРАТЭГІІ СУПРАЦОЎНІЦТВА З БЕЛАРУССЮ

У сярэдзіне сакавіка група Сусветнага банка пачала серыю кансультацый з грамадзянамі Беларусі дзеля атрымання інфармацыі і каментарыяў, якія дапамаглі б банку ў распрацоўцы новай стратэгіі супрацоўніцтва з краінай.

У дакумент пад назвай "Стратэгія супрацоўніцтва з краінай (CAS)" увойдзе інфармацыя аб запланаванай на наступныя тры гады дзейнасці Групу Сусветнага банка — крэдытаванні, аналітычнай працы і праграмах тэхнічнай дапамогі. Мяркуюцца, што канчатковы варыянт Стратэгіі, падрыхтаваны сумесна з урадам Рэспублікі Беларусь і пры ўдзеле прадстаўнікоў шырокіх слаёў насельніцтва, уключаючы недзяржаўныя арганізацыі, грамадскія групы, сродкі масавай інфармацыі, прафесійныя аб'яднанні і рэлігійныя групы, будзе завершаны да канца года.

"Галоўная мэта банка ў Беларусі: дапамагчы краіне вырашыць задачы ліквідацыі беднасці і забеспячэння эканамічнага дабрабыту", — сказаў дырэктар Сусветнага банка па Украіне і Беларусі Люка

Барбоне, які ўзначальвае дэлегацыю спецыялістаў Сусветнага банка.

Спецыялісты банка, якія распрацоўваюць Стратэгію для Беларусі, правялі кансультацыі з недзяржаўнымі арганізацыямі (НДА), што займаюцца сацыяльнымі пытаннямі, а таксама пытаннямі навакольнага асяроддзя і аховы здароўя. На сустрэчы, арганізаванай Міжнароднай фінансавай карпарацыяй (МФК) — падраздзяленнем Групу Сусветнага банка, якая зараз ажыццяўляе інтэнсіўную праграму тэхнічнай дапамогі малым і сярэднім прадпрыемствам краіны, былі абмеркаваны пытанні развіцця прыватнага сектара ў Беларусі.

"Адным з галоўных прыярытэтаў новай Стратэгіі будзе пашырэнне нашага супрацоўніцтва з малымі і сярэднімі прадпрыемствамі шляхам тэхнічнага садзейнічання і дапамогі ў стварэнні спрыяльнага клімату для развіцця прыватнага сектара на Беларусі", — сказаў кіраўнік прадстаўніцтва МФК у Мінску Карл Дахенхарт.

"У нас ёсць шэраг ідэй, якія

мы хацелі б прапанаваць вам, каб даведацца пра вашу думку і атрымаць вашы каментарыі", — сказаў групе НДА, што займаецца сацыяльнымі пытаннямі, у час кансультацый па Стратэгіі кіраўнік прадстаўніцтва Сусветнага банка ў Мінску Сяргей Кулік.

Акрамя сустрэч у Мінску, дэлегацыя банка на чале са спадаром Барбоне правяла кансультацыі з НДА ў Віцебску.

Другі раунд кансультацый дэлегацыя банка правядзе ў чэрвені для атрымання прапаноў і каментарыяў па праекту Стратэгіі, які будзе падрыхтаваны з улікам заўваг і пажаданняў, выказаных на першым раундзе сустрэч.

Прапанаваная банкам Стратэгія супрацоўніцтва з краінай прадугледжвае дзейнасць па адраднасці сацыяльнай дапамогі, па ліквідацыі наступстваў чарнобыльскай катастрофы, а таксама па такіх пытаннях глабальнай значнасці, як барацьба з эпідэміямі туберкулёзу, СНІДу і ахова навакольнага асяроддзя.

У час свайго знаходжання ў Мінску спадар Барбоне таксама сустрэўся з першым

намеснікам прэм'ер-міністра Андрэем Кабяковым, міністрам эканомікі Уладзімірам Шымавым, міністрам прадпрыемства і інвестыцый Анатолемам Скорбежам і міністрам сельскай гаспадаркі Міхаіламам Русым. На гэтых сустрэчах дэлегацыя банка і афіцыйныя асобы абмеркавалі працэс падрыхтоўкі Стратэгіі і пытанні, што выклікаюць узаемную заклапочанасць.

"У бліжэйшыя месяцы, па меры таго, як мы будзем удакладняць новую Стратэгію банка для Беларусі, мы хацелі б быць упэўненымі, што будучы пачуць галасы ўсіх, хто захаце выказацца, у тым ліку і ў рэгіёнах краіны", — сказаў спадар Барбоне.

Сусветны банк падрыхтаваў Інтэрнэт-старонку, на якой зацікаўлены бакі могуць азнаёміцца з працэсам кансультацый па Стратэгіі, аналізам дакументаў, з пратаколамі сустрэч і выказаць свае заўвагі ў электроннай форме. Адрас старонкі ў Інтэрнэце: www.worldbank.org/BelarusCAS

СПАДЧЫНА

Гэтыя мясціны і праз амаль сто дваццаць гадоў не страцілі сваёй прыгажосці і прывабнасці: Парк "Манькавічы" ў Століне — адзін з найпрыгажэйшых у краіне. У гэтыя веснавыя дні тут надзвычай тонка адчуваеш змену ў прыродзе. Яшчэ не адзеліся ў зялёнае ўбранне бярозы, маўклівымі дзядамі стаяць волаты дубы, а праз апалае мінулагодняе лісце дзе-нідзе ўжо прабіваецца трава. Блакіт неба адлюстроўваецца ў Гарыні, што разлілася па лугах, і толькі клетчат нябачнага бусла парушае цішыню.

У далёкім 1885 годзе княгіня Марыя Радзівіл заснавала гэты парк, які заняў амаль пяцьдзе-

сят гектараў натуральнага ландшафту на высокім берэзе Гарыні. Парослыя дрэвамі дзялянкі чаргуюцца з прасторнымі сонечнымі палянамі, на якіх у гордай адзіноце стаяць магутныя дубы. Побач з мясцовымі дрэвамі ўладкаваліся і экзатычныя, якія княгіня прывезла здалёк. Ліпа венгерская і таполя Сімона, бяроза барадаўчатая і крымская сасна, лістоўніца і явар — усё знайшло сваё месца, каб ствараць добры настрой у наведвальнікаў парку.

У 1903 годзе ў парку пабудавалі палац, дзе размясцілася рэзідэнцыя князеў Радзівілаў. У дваццатыя гады яго перабудавалі, і да Вялікай Айчынай вайны ён упрыгожваў парк. З вайной прыйшло разбурэнне палаца, які канчаткова знік у 1950 годзе.

Сёння парк — любімае месца адпачынку сталінцаў, якія прыходзяць сюды, каб удыхнуць водар квітнеючых дрэў, з

вышыні паркавых пагоркаў агледзець палескія абшары і адчуць прыгажосць роднага краю.

Пра мінулае парку сёння нагадвае брукаваная алея, якая калісьці ішла да палаца, і памятны камень з надпісам: "У гонар заснавання парку Марыя Радзівіл з роду Каштэлянаў заклаў удзячны сын Станіслаў Радзівіл у 1885 годзе". Выкажам і мы ўдзячнасць князеўне, якая пакінула нам у спадчыну такі цудоўны куточак.

НА ЗДЫМКАХ: памятны камень у гонар заснавання парку; на сонечнай паляне; карункавыя ўзоры парку "Манькавічы".

Тэкст і фота
Яўгена КАЗЮЛІ.

ЗДАРЭННІ

СПЫНЕНА ДЗЕЙНАСЦЬ МІЖНАРОДНАГА ЗЛАЧЫННАГА ФАРМІРАВАННЯ

У выніку апэратыўных мерапрыемстваў, якія былі праведзены контрразведчыкамі Упраўлення КДБ па Віцебскай вобласці, вызначаны і задокументаваны факты проціпраўнага дзейнасці міжнароднага злачыннага фарміравання, у склад якога ўваходзілі грамадзяне Беларусі, Расіі і Ізраіля.

Як стала вядома прэс-службе УКДБ, мэтай злачыннай групы было атрыманне нажывы ад перапраўкі жанчын з Беларусі і Расіі ў Ізраіль, Прыбалтыку і Заходнюю Еўропу для занятку прастытуцыяй.

У ходзе следства вызначана, што пошук жанчын, якія жадалі займацца прастытуцыяй за мяжой, здзяйснялі дзве жыхаркі Віцебска.

Арганізацыя перапраўкі жанчын за мяжу разам з грамадзянамі Расіі займаліся двое грамадзян Ізраіля. Яны забяспечвалі набывццё неабходных рэчаў, авіябілетаў, а таксама займаліся вырабам падрабных дакументаў для выезду за мяжу.

У далейшым, калі жанчын накіроўваліся "на работу" за мяжу, падрабленныя дакументы выяўляліся супрацоўнікамі пагранслужбы Ізраіля і Егіпта, пасля чаго жанчын дэпартавалі ў Беларусь.

Пасля заканчэння расследавання, калі матэрыялы данай справы былі перададзены ў суд, адна з членаў злачыннай групы, баючыся вялікага тэрміну заключэння, выехала ў Польшчу і намагалася перасекчы польска-германскую мяжу, але пагранічнай службай Германіі была выдварана з гэтай краіны і перададзена пагранічнікам Польшчы. Польскі суд прыгаварыў яе да трох месяцаў зняволення, а пасля адбыцця тэрміну яе адправілі ў Віцебск.

Алена РУДЗЬ.

МЕРКАВАННЕ

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры адзначыў сваё 25-годдзе. З якімі цяжкасцямі сутыкнуўся ўніверсітэт, чым вызначыўся за свой малады век, распавядае першы яго рэктар, вядомы драматург, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі, прафесар Аляксандр ПЕТРАШКЕВІЧ.

— Ідэя стварэння такога інстытута, якім стаў зараз універсітэт культуры, лунала ў паветры. Падобныя навучальныя ўстановы былі ў Ленінградзе, Маскве і Львове, больш нідзе. Трэба зазначыць, што ініцыятарам адкрыцця такога інстытута на Беларусі быў Машэраў. І калі ў 1974 годзе наспела сітуацыя, вырашылі стварыць інстытут культуры на базе двух факультэтаў: культпрацэс — тэатральнага інстытута і бібліятэчнага — педінстытута імя Горкага. Я быў прызначаны рэктарам і паўгода займаўся будаўніцтвам і падборам выкладчыкаў. Больш за ўсё мяне радавала тое, што каля 60 працэнтаў складалі маладыя навукоўцы.

— Аляксандр Лявонавіч, вы былі першым рэктарам, потым сталі ганаровым прафесарам гэтага ўніверсітэта. У даны момант што вас звязвае з універсітэтам?

— Выкладаю асновы драматургічнага майстэрства ў адной групе трэцяга курса і асновы кінадраматургіі ў групе першага курса. Групу невялікія, усяго 9—10 чалавек, што я лічу правільным, бо ёсць магчымасць працаваць індывідуальна. Гэта распрацоўка сюжэтаў і тэм на шырокім спектры многіх жанраў. Я выкладаю драматургію, але гэта не азначае, што студэнты не маюць свабоды ў выбары іншых жанраў літаратуры. Яны могуць пісаць і вершы, і апавяданні, і фельетоны, і раманы нават, а яшчэ маюць магчымасць атрымаць падтрымку і дапамогу ў авалоданні гэтымі жанрамі. Зыходжу як выкладчык з таго, што драматургія, як і кінадраматургія, мае спецыфіку канцэнтрацыі і выкарыстоўваць амаль усе жанры літаратуры, і гэта важна.

— Ці радуюць вас сваёй творчасцю студэнты?

— Мушу з задавальненнем адзначаць: трое з трэцяга курса будуць пісаць п'есы. Вельмі прыемна, што ў групу першага курса прыйшлі людзі, знаёмыя з

літаратурным асяродкам, людзі, якія маюць не адну публікацыю, вопыт.

— Ці можаце вы назваць лепшых вашых студэнтаў?

— З трэцяга курса — Алена Давыдзенка, Ігар Халіманкоў, Ігар Скрыпка, Вольга Шлавінец. З першага — Міхаіл Кастальцаў, Ганна Паўлоўская, Мікола Адам, Каця Лявонава. Хто ведае, можа, нехта з іх, калі не ўсе, з часам стануць класікамі.

— Добра, але давайце вернемся да ўніверсітэта. Ці здзейснілася тое, пра што вы марылі, ці адчуваеце радасць, гонар за выхаванцаў, выкладчыкаў?

— Тое, што ўніверсітэт мае праз 25 гадоў, не ідзе ні ў якое параўнанне з пачатковым этапам. Здзейснілася не толькі тое, пра што я марыў, а нават больш. І тытул універсітэта заслужаны. Больш таго, лічу, ён стаў культурным асяродкам краіны, дзе канцэнтраваны творчыя кадры пашыранай спецыфікі.

Калі мы пачыналі, адзінкамі былі кандыдаты навук, дактароў увогуле не было. Зараз мы маем і тых, і другіх. Хочацца адзначыць док-

тара гістарычных навук А. Грыцкевіча, кандыдатаў навук, прафесараў Цішчанку, Глагіна, Крукоўскага, Лявончыкава, Дзямешку.

Увогуле, універсітэт набраў неабходны разгон. Адкрыліся магчымасці стварыць новыя факультэты і спецыяльнасці, якія адпавядаюць сённяшнім патрэбам грамадства. Іх чатыры: факультэт мастацкай творчасці, факультэт бібліятэчна-інфармацыйных сістэм, факультэт культуралогіі і факультэт менеджменту. Мы рыхтуем мастакоў, дырыжораў, танцораў, спевакоў, рэжысёраў, акцёраў, драматургаў, кінадраматургаў, бібліятэкараў, музыкантаў, сацыёлагаў і сацыяльных педагогаў, да таго ж на тэрыторыі ўніверсітэта дзейнічаюць разнастайныя майстэрні.

— А што не здзейснілася?

— Не быў пабудаваны ўніверсітэцкі вучэбны тэатр. Але сёння, дзякуючы намаганням рэктара ўніверсітэта культуры Ядвігі Грыгаровіч, чалавека вельмі творчага, гуманнага, уважлівага да студэнтаў, мара мая здзейснілася: дзяржава перадала ўніверсі-

тэту будынак маладзёжнага тэатра эстрады, а таксама з'явілася магчымасць у тэатры беларускай драмы ставіць п'есы сіламі студэнтаў — будучыя акцёраў, рэжысёраў, мастакоў.

— Якія вашы асабістыя планы ў сферы дзейнасці ўніверсітэта і ці рэальна іх ажыццявіць?

— Ёсць задума і падстава выпусціць універсітэцкі літаратурны альманах па тых напрацоўках, якія маюць студэнты не толькі маіх дзвюх груп, а і іншых. Такі альманах гуртаваў бы вакол сябе творчую моладзь, быў ілюстрацыяй яе поспехаў у літаратуры. Кіраўніцтва ўніверсітэта вельмі прыхільна аднеслася да гэтага, і, мне здаецца, засталася толькі вырашыць некаторыя тэхнічныя праблемы.

— І напрыканцы хацелася б пачуць пажаданні ўніверсітэта.

— У мяне ёсць надзея, што некалі Беларускі ўніверсітэт культуры будзе назваць і мець сутнасць Нацыянальнага ўніверсітэта беларускай культуры, які стане адначасова і навуковай установай у сферы распрацоўкі многіх тэм нацыянальнай культуры.

Гутарыў Мікола АДАМ.

АДЗІНЫ Ў СВЕЦЕ

МУЗЕЙ ВЫРАТАВАНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ

Музей выратаваных каштоўнасцей стаў у памежным Брэсце свайго роду гарадской гасцёўняй. Бо менавіта гэты адзін у сваім родзе ў свеце музей імкнучы наведваць гошці горада. Унікальны ён і ў тым, што яго фонд паўнацэнна сфарміраваны з твораў мастацтва, выратаваных мятні ад вывазу за мяжу на продаж.

Музей выратаваных каштоўнасцей як філіял Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея быў адкрыты 4 лютага 1989 года.

— Аднак фарміраванне калекцыі пачалося яшчэ ў 1973-м, з часу перадачы першых іканапісаў і жывапісу, канфіскаваных на дзяржаўнай мяжы, — расказвае дырэктар музея, мастацтвазнаўца Ірына ТАРЫМА. — Затым некалькі адрозных паступіў камплект старадаўняга мэблі.

Заспэцыялізаванага краязнаўчага музея, дзе захоўваліся выратаваныя каштоўнасці, назвалі "запатою кладыўкай" (як у Эрмітажы). Першая выстава была арганізавана работнікамі краязнаўчага музея ў 1976 годзе, другая — у 1987-м у Крыжэўзвіжанскім касцёле Брэста. Але выставіць усё, што захоўвалася ў запасніках абласнога краязнаўчага музея, не змаглі тады ні ў касцёле, ні нават зараз у сядзібным асабняку, перададзеным яму гарадскімі ўладамі. Прычына ў вялікім фондзе экспанатаў, які накоплены за гады. Будынак, дзе месціцца Музей выратаваных каштоўнасцей, — таксама помнік архітэктуры. Узведзены ён па праекце польскага архітэктара Юльяна Лісцага.

У экспазіцыі гэтага ўнікальнага музея больш за трыста твораў іканапісу, старадаўняга жывапісу, графікі, антыкварнай мэблі і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Усяго ж у запасніках Музея выратаваных каштоўнасцей і ў яго галаўным музеі захоўваецца звыш тры тысячы твораў мастацтва і прадметаў антыкварыяту. Ёсць унікальныя мастацкія рэчы: ікона XVI стагоддзя "Богоматер' Владзімірская", "Никола", "Спас в Силах", мноства ікон амаль да XIX стагоддзя майстроў розных школ іканапісу — Палех, Мстэра, Холуй. Так, адна з ікон XIX стагоддзя — "Шестоднев" (каля 1810 года) — прыпісваецца Васілію Халову. У музейнай экспазіцыі таксама шмат твораў з фарфору, крышталю, калекцыі сярэбраных апраў ікон, культурава і свецкае серабро, шырока прадстаўлены вырабы з літай медзі, больш за сотню палотнаў жывапісу — работы Юрыя Клевера, папулярнага мастака XIX—пачатку XX стагоддзяў, пей-

зжы Айвазоўскага, эскіз карціны "Дэман пераможаны" Урубеля, каляровыя фатаграфіі Фернара Лежэ. Дзякуючы зладжанай рабоце пагранічных і мятных органаў, прадухіляецца вываз кантрабанды. Тым самым і папаўняецца экспазіцыйны фонд музея.

Інакш як кашчунствам цяжка назваць тое, што робяць з прадметамі мастацкай даўніны і іканапісу "дзялкі", якія выконваюць ролю кур'ераў. Звернемся да інфармацыйных паведамленняў з Брэсцкай мятні, і стане зразумела, якім чынам трапляюць да нас гэтыя ўнікальныя рэчы.

Чэрвень 1993 года: "На аўтапераходзе "Казловічы", што пад Брэстам, — сенсацыйны "ўлоў": затрыманы найбуйнейшы за ўсю гісторыю мятні кантрабандны тавар. Яго каштоўнасць, паводле самых сціплых падлікаў спецыялістаў, больш за 46 мільёнаў рублёў.

Груз быў схаваны ў аўтафургоне пад мяшкамі з сухім малаком у вялікіх скрынках. Нават павярхоўны агляд канфіскаванага грузу, які адносіцца да антыкварыяту, вельмі ўразіў мятнікаў.

Вось толькі некаторыя з затрыманых каштоўнасцей: хрустальная ваза ў сярэбраным абрамленні работы Фабержэ; маленькі столик з мазаікай, выкладзены пласцінамі з чыстага золата 950-й пробы; блакітная ваза ў стылі "ампір"; старадаўняя камода.

Сярод іншых прадметаў — сярэбраны кубак, што належаў царам і многім знатым асобам, велізарны чан з чыстай медзі для віна эпохі сярэднявечча, сярэбраны партсігар, посуд, хрусталь...

Верасень 1993 года: "Следчы аддзел УКДБ Рэспублікі Беларусь па Брэсцкай вобласці перадаў у Музей выратаваных каштоўнасцей 28 унікальных ікон XVI—XIX стагоддзяў, затрыманых на мяжы пры спробе кантрабанднага вывазу. Агульны кошт рэчаў на момант затрымання склаў 7 мільёнаў 383 тысячы рублёў".

Красавік 1999 года: "150 каштоўных ікон, затрыманых на беларуска-польскай мяжы, перададзены супрацоўнікамі Брэсцкай

мятні абласному краязнаўчаму музею".

Гэта толькі некаторыя з шматлікіх фактаў выяўленай пагранічнікамі і мятнікамі кантрабанды, прызначанай для вывазу ў заходнія краіны.

Больш за 930 ікон і іншых прадметаў рэлігійнага культу канфіскавана за дзесяць месяцаў 1999 года супрацоўнікамі мятні і пагранічнікамі Брэсцчыны на заходнім участку беларуска-польскай мяжы. Варта зазначыць, што ў 1998-м тут прадухілілі вываз за мяжу 805 абразоў.

Затрыманыя на мятні мастацкія каштоўнасці адпаведная камісія Міністэрства культуры краіны размяркоўвае па музеях, аддаючы прыярытэт Музею выратаваных каштоўнасцей. Частка ікон перадаецца іншым музеям — у Мінск, Гродна. Апошнім часам усё больш абразоў трапляе ў царкоўныя епархіі Беларусі.

У музеі кожная рэч праходзіць поўны і дакладны мастацтвазнаўчы аналіз: якасць жывапісу, гістарычная і мастацкая каштоўнасць. Ірына Тарыма з жалем і трывогай канстатуе, што многія шэдэўры жывапісу і дэкаратыўнага мастацтва распісваюцца дзеля зручнасці перапраўкі іх на Захад. Пераважны накірунак — Германія. Там іконы, тым больш калі яны заказаныя, добра аплачваюцца. Таму кантрабандны вываз, хоць і рызыкаваны, але стаў выгадным бізнесам.

Побач з шэдэўрамі мінулых стагоддзяў у залах Музея выратаваных каштоўнасцей праходзяць выставы работ і сучасных мастакоў, чья творчасць непарыўна звязана з Бацькаўшчынай. Ствараецца свайго роду карцінная галерэя мастакоў Брэсцчыны, і ад гэтага толькі багацее экспазіцыя музея. На жаль, сёння наплыву турыстаў у Музей выратаваных каштоўнасцей знізіўся. Яшчэ на пачатку 90-х гадоў музей мог самастойна зарабляць сабе на існаванне. Зараз жа сітуацыя змянілася. Даволі рэдкімі сталі турысты з Далёкага Усходу, Сібіры, Малдовы, Кыргызстана і краін далёкага замежжа, якія раней наведваліся сюды вялікімі групамі. Мала едуць на экскурсіі і з нашай Беларусі. Шкада: столькі сусветна вядомых шэдэўраў і ўнікальных рэчаў у адным месцы на Беларусі можна пабачыць толькі ў Музеі выратаваных каштоўнасцей у Брэсце.

Пётр ЖЭБРАК.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

У Сенненскай сярэдняй школе Мінскага раёна ўжо не першы год дзейнічаюць фальклорныя класы, дзе, пачынаючы з першых школьных гадоў, дзеці вывучаюць беларускі фальклор: песні, танцы, прыказкі, абрады, народныя промыслы. На ўроках працы дзяцей вучаць саломалляценню, вышыўцы, аплікацыі. Штогод кожны такі клас рыхтуе

тэатралізаванае прадстаўленне з выкарыстаннем абрадавых рытуалаў такіх святаў беларусаў, як "Юр'е", "Каляды", "Гуканне вясны" і іншыя.

НА ЗДЫМКАХ: урок працы ў фальклорным класе вядзе настаўніца Ірына ХАТКЕВІЧ; тэатралізаванае прадстаўленне на абрадавым свяце "Юр'е".

Фота Віктара ТАЛОЧКІ.

БелТА.

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА «ЖЫЦЦЁ І ВЕРА»

ШЛЯХ
ДА ГАРМАНІЧНАГА
ГРАМАДСТВА

— **Аляксандр Віктаравіч, "Праваслаўе і культура этнасу" — так гучыць назва сімпозіума, у якім вы мелі гонар прымаць удзел. Чым яна абумоўлена і якія пытанні закраналіся на гэтым форуме?**

— На сімпозіуме размова ішла па такіх асноўных пытаннях, як праваслаўе ў рускай народнай культуры, культуры іншых народаў Расіі і праваслаўе ў народнай культуры за межамі Расіі. Па кожнаму з гэтых напрамкаў разглядалася шырокае кола праблем — ад асаблівасцей масавага рэлігійнага ўсведамлення і яго праяўлення ў гаспадарчай, сацыяльнай, сямейнай, маральнай, мастацкай, ваеннай і іншых сферах жыцця дзейнасці да аналізу сучаснай рэлігійнай сітуацыі і яе асаблівасцей у канкрэтных краінах, рэгіёнах і гарадах.

— **І якое рэлігійнае становішча на Беларусі?**

— У сучаснай Беларусі ўсё больш нашых суайчыннікаў пачынаюць схіляцца да рэлігіі. Адраджаюцца старыя царкоўныя традыцыі і абрады. Ажыццяўляюцца паломніцтвы да хрысціянскіх святынь, аднаўляецца пакланенне цудатворным іконам.

Адраджана святыня беларускага народа — крыж прападобнай Ефрасінні Полацкай, ідзе працэс рэканструкцыі і будаўніцтва новых храмаў, устаўленне прастоўных святаў, звязаных з імі, узнаўленне кананізацыі новых беларускіх святаў.

Змяненне дзяржаўна-царкоўных адносін на Беларусі адбылася і на жыцці царквы. Галоўныя праваслаўныя святы набывалі статус дзяржаўных. Закон "Аб святочных днях Рэспублікі Беларусь", прыняты 19 снежня 1991 года Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь, прызнаў святочнымі днямі рэлігійныя святы праваслаўнага календара — Вялікдзень, Нараджэнне Хрыстова, Радаўніцу і Дзень Памінання, які супадае з Дзімітраўскай бацькоўскай суботай. З сярэдзіны 90-х гадоў адзначаецца як дзяржаўнае свята Дзень маці, які супадае з Пакровам Прасвятой Багародзіцы.

Святы гэтыя нярэдка прымаюць сучаснае свецкае аздабленне — з правядзеннем урачыстых мерапрыемстваў, канцэртаў, навуковых канферэнцый, з віншавальнымі прамовамі і наведваннем храмаў кіраўнікамі дзяржавы. У гэтыя дні праводзіцца кірмашы, народныя гулянні, асабліва ў вялікіх гарадах. Усё гэта прыцягвае ўвагу сродкаў масавай інфармацыі.

— **Аляксандр Віктаравіч, вы сцвярджаеце, што**

Пасля дзесяцігоддзяў панавання атэістычнай ідэалогіі ў нашым народзе абудзілася цікавасць да рэлігіі. Актывізацыя дзейнасці розных рэлігійных канфесій прывяла да таго, што больш паловы жыхароў Беларусі лічаць сябе веруючымі, прычым каля 70 працэнтаў з іх — прыхільнікі праваслаўнага веравызнання.

Пра гэта вялі размову беларускія вучоныя, якія прынялі ўдзел у міжнародным навуковым сімпозіуме "Праваслаўе і культура этнасу", які праводзіўся ў Маскве ў рамках дзяржаўнай праграмы сустрэчы трыццаці тысячагоддзя і святкавання двухтысячагоддзя хрысціянства Інстытута этналогіі і антрапалогіі Расійскай акадэміі навук сумесна з Міністэрствам па справах Федэрацыі, нацыянальнай і міграцыйнай палітыкі Расійскай Федэрацыі і Маскоўскай патрыярхіі. Мы сустрэліся з адным з удзельнікаў гэтага мерапрыемства, кандыдатам гістарычных навук, супрацоўнікам Інстытута сацыяльна-палітычных даследаванняў Аляксандрам ГУРКО.

Найбольш распаўсюджанай рэлігіяй на Беларусі з'яўляецца праваслаўе. Якім чынам праваслаўная царква будзе свае адносіны з іншымі канфесіямі на беларускай зямлі?

— Беларусь — дзяржава талерантная, у якой гістарычна склаўся поліканфесійная структура грамадства. Праваслаўная царква ў краіне па праву гістарычна пераімальнасці і распаўсюджанасці выступае прэзэнтантам іншых канфесій, займае ўважанае пазіцыю, якая адпавядае поглядам большасці жыхароў краіны.

Пацвярджае такую пазіцыю Беларуская праваслаўная царква сярод іншых прыкладаў і тое, што яна з'явілася арганізатарам канфесійнай канферэнцыі краін СНД і Балтыі, якая праходзіла ў Мінску ў кастрычніку 1996 года пад дэвізам "Закліканы да адной надзеі ў саюзе свету". У ёй прынялі ўдзел прадстаўнікі Рускай праваслаўнай царквы, Рускай каталіцкай царквы і традыцыйных пратэстанцкіх царкваў краін СНД і Балтыі. Асноўнай тэмай "круглых сталоў" на канферэнцыі была роля царкваў і рэлігійных аб'яднанняў СНД і Балтыі ў вырашэнні нацыяналь-

ных, сацыяльных і маральных праблем у новых грамадска-палітычных умовах, узаемаадносін і супрацоўніцтва паміж царквамі і рэлігійнымі аб'яднаннямі краін СНД і Балтыі і міжнароднымі хрысціянскімі арганізацыямі.

Так што зараз можна з упэўненасцю сказаць: на Беларусі няма канфрантацыі і канфлікту на рэлігійнай глебе паміж праваслаўнымі, каталікамі, пратэстантамі, мусульманамі і іўдзеямі. Адраджэнне старадаўняй рэліквіі беларускага народа — крыжа святой Ефрасінні Полацкай стала значным крокам на шляху стварэння гарманічнага беларускага грамадства. Пры адраджэнні гэтай рэліквіі царква аб'яднала прадстаўнікоў розных, часта процілеглых палітычных сіл, беларускай дыяспары, дзяржавы. Кананізацыя ў снежні 1999 года 23 святшчэннікаў, якія сталі ахвярамі сталінскіх рэпрэсій, царква скінула цяжар злачыстваў бальшавікоў у гісторыю нашай краіны, што прыгнятаў духоўны і гістарычны выбар сучаснікаў. Гэтыя крокі царквы даюць беларусам духоўную свабоду, аптымізм, магчымасць правільна абраць свой шлях у XXI стагоддзі, трэцім тысячагоддзі.

— **Як вядома, Беларуская і Руская праваслаўныя царквы знаходзяцца ў даволі цесных адносінах. А рэлігія, духоўнасць, культура — паняцці блізкія. Ці не пайплывае гэта адмоўна на развіццё нацыянальных асаблівасцей беларусаў?**

— Беларуская праваслаўная царква, якая прыклала нямаля намаганняў для ўмацавання братэрскіх сувязей беларускага і рускага народаў, клопацца пра захаванне і развіццё ў гэтым брацкім саюзе самабытных культурных рыс беларускага народа. У 1999 годзе Біблейскай камісіяй Беларуская праваслаўная царква было перакладзена на беларускую мову і выдадзена Святое Евангелле ад Марка, крыху раней — Евангелле ад Мацея. Улічваючы той факт, што згодна з перапісам насельніцтва 1999 года, 37 працэнтаў беларусаў размаўляюць на беларускай мове, а каля 80 працэнтаў насельніцтва рэспублікі лічаць яе роднай, выкарыстанне беларускай мовы праваслаўнай царквой у сваёй практыцы служыць развіццю нацыянальнай культуры.

Адпаведна вынікам сацыялагічнага маніторынгу, з 1998 года царква з'яўляецца для беларусаў найбольш аўтарытэтным інстытутам у рэітынгу даверу.

Гутарыў Аляксандр ДЫНІКАЎ.

Барысаглебская царква ў Магілёве. Помнік архітэктуры XIX стагоддзя. БелТА.

ДУХОЎНЫЯ ВЕРШЫ

Аляксандр КАЗАК

Памажы мне выйсці з цемры, Вельмі ж я цябе прашу!..

Божа, часта я грашу,
Вызвалі маю душу,
Памажы мне выйсці
з цемры, —
Вельмі я цябе прашу.

За грахі ты мне даруй,
Падымі і накіруй.
Я хачу ісці па шляху,
Дзе няма хлусні і страху,
Што да вечнасці вядзе,
Не спыніцца б анідзе...
Бо заўсёды, днём і ноччу,
Надта лезе д'ябал ў вочы.

Закрывае свет сабою, —
Ад яго няма спакою.
Ці іду я дзе, ці еду, —
Ходзіць ён за мною следам.

Як жа мне ён надакучыў,
Шмат ён грэшнікаў замучыў.
Дый загінуў, хто блукаў,
Той, хто Бога не шукаў.

Я ж шукаю і крычу:
"Ты ратуў маю душу,

P.S. Шаноўная рэдакцыя, я спрабую пісаць духоўныя вершы. Некаторыя з іх былі надрукаваны ў хрысціянскім часопісе "Крыніца жыцця". Жыву ў пасёлку Наваельня, што на Гродзеншчыне.

А. К.

СУСТРЭЧЫ ў ЕПАРХІЯЛЬНЫМ УПРАЎЛЕННІ

У ДОБРАЙ ВОЛІ

Свабода волі, свабода выбару паміж добром і злом — неад'емнае права кожнага чалавека. Шлях да Бога — няпросты і доўгі. Таму нават тады, калі людзі прыходзяць у храм толькі з-за пазунай моды, не трэба іх асуджаць. Лепей пастарацца зрабіць так, каб, паглядзеўшы на ўзніслыя лікі святых, пачуўшы пранікнёныя словы малітвы, чалавек не пайшоў за парог абыхавым, каб добрае зерне, пасеянае ў яго душы пастырскім словам, урадзіла і прынесла адметны плён. Так гаварыў уладка Навагрудскі і Лідскі ГУРЫЙ на чарговай сустрэчы іерархаў Беларуская праваслаўная царква з журналістамі ў Мінскім епархіяльным упраўленні.

Навагрудская праваслаўная мітраполія — мабыць, адна з найстарэйшых на тэрыторыі Беларусі: утворана яшчэ ў 1317 годзе, калі Навагрудак быў сталіцай Вялікага княства Літоўскага. Але на пэўны час яна перастала існаваць і аднавілася толькі ў 1992 годзе. З 1996 года Навагрудская епархія кіруе епіскап Навагрудскі і Лідскі Гурый, які адначасова з'яўляецца і намеснікам Свята-Успенскага Жыровіцкага манастыра, размешчанага на яе тэрыторыі. Сёння тут зарэгістравана 95 прыходаў, у тым ліку 73 сельскія, функцыянуе 120 храмаў, малітоўных дамоў, капліц.

Мінулы год у Навагрудскай епархія, як і ва ўсім хрысціянскім свеце, прайшоў пад знакам 2000-годдзя Нараджэння Хрыстова. У гонар гэтай падзеі ў дзень святкавання ў Лідзе — цэнтры епархіяльнага жыцця, устанавілі крыж і заклалі камень на месцы будучага храма Хрыста Збаўцеля.

У шэрагу розных юбілейных мерапрыемстваў вызначыліся хрэсныя ходы, прымеркаваныя да 2000-годдзя хрысціянства, асячэнне храмаў у Сморгоні і Дзятлаўскім раёне, выстава "Беларусь праваслаўная", выстава дзіцячага малюнка ў Лідзе "Свет — стварэнне Божае". У Доме-музеі Адама Міцкевіча ў Навагрудку адбылася навуковая канферэнцыя "Навагрудчына на рубяжы тысячагоддзяў" і вечар беларускай праваслаўнай паэзіі, у якім удзельнічаў паэт, а зараз паслушнік Свята-Успенскага Жыровіцкага манастыра Алег Бембель.

Дарэчы, па ініцыятыве епіскапа Гурый ў бібліятэках Ліды адкрыліся аддзелы праваслаўнай кнігі і перыядыкі.

У Навагрудскай епархія надаецца вялікая ўвага гуманітарнай, дабрачыннай дзейнасці. Дапамога старым і хворым, выхаваная работа з дзецьмі і моладдзю — найпершы клопат мясцовых сястрыцтваў, якія, па меркаванні айца Гурый, павінны быць ва ўсіх царкоўных прыходах.

Грамадства шчыра адгукаецца ў адказ на намаганні праваслаўнай царквы. Ужо дзесяць год, як святароў запрашаюць на сустрэчы і ў Лідскі пагранатрад, і ў гарадскі ваенны камісарыят, і ў раённае аддзяленне міліцыі. Дарэчы, сёлета ўжо асвячоны дзве новыя казармы для салдат. Наведваюць свяшчэннаслужыцелі і калонію для зняволеных, дзе адміністрацыя нават выдзеліла спецыяльнае памяшканне для адпраўлення праваслаўных богаслужэнняў. Такім чынам адбываецца дыялог паміж царквой і паствай, які і дапамагае ўсім рухацца па шляху добрага волі і згоды.

Галіна УЛІЦЕНАК.

Храмы пачалі ўзводзіцца і ў вайсковых падраздзяленнях Беларусі.

БелТА.

ВЫСТАВА ў ТАЙВАНІ

БелТА.

Трэці год запар беларускія дзеці, у тым ліку і юныя гамяльчане, прымаюць удзел у прэстыжнай Сусветнай выставе дзіцячага малюнка на Тайвані. Пяць дыпламаў прывезлі адтуль вучні сярэдняй школы № 19 з архі-

тэктура-мастацкім ухілам. **НА ЗДЫМКУ:** удзельнікі 31-й Сусветнай выставы дзіцячага малюнка на Тайвані гамяльчане Серафіма КУЧАРАВА, Вікторыя ЛАПЦЕВА, Яна БУГАЕВА і Ляон НАВІЦКІ са сваімі ўзнагародамі.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

ПАДЗЯКА

Сардэчным дзякуй дарогім землякам у ЗША з Беларуска-Амерыканскага грамадскага цэнтру і яго прэзідэнту **Жоржу Наумчыку**; з **Фундацыі імя Пятра Крыжаўскага і прэзідэнту Янку Запрудніку**; **царкве св. Ефрасініі Полацкай**; **царкве св. Жыровіцкай Божай Маці**.

Пры Вашай падтрымцы **Міколам Котавам** быў створаны на **Бацькаўшчыне Тэатр фальклору "Бераг белых буслоў"**, у якім удзельнічаюць дзеці з забруджаных раёнаў чарнобыльскай зоны. Сёння ён нясе людзям радасць і асалоду родным словам, матчынай песняй, абрадамі, танцамі, музыкой. **Выступленні калектыву праходзяць з поспехам у вёсках і гарадах Беларусі.**

Грамадскі дзіцячы цэнтр "Дзеці Чарнобыля", **Буда-Кашалёва Гомельскай вобласці.**

Тэатр фальклору "Бераг белых буслоў".

ВЯЛКАБРЫТАНІЯ

БЕЛАРУСКАЯ ШКОЛКА ў ЛЕНДАНЕ

Пры Ленданскім Скарынаўскім цэнтры пачала працаваць беларуская школка. Першыя заняткі ў ёй адбыліся 24-га лютага. Напачатку заняткі будуць праходзіць раз на месяц. Дзяцей ва ўзросце ад 5 гадоў і далей будуць навучаць танчы, маляваць і, самае галоўнае, размаўляць, чытаць і пісаць па-беларуску. Надалей таксама будуць праходзіць заняткі па вывучэнню беларускай гісторыі і культуры. У першы дзень прысутнічала каля дзесяці чалавек — усе зь сем'яў, дзе хтосьці з бацькоў беларус. Прычым толькі некалькі з іх — з самога Лендану, астатнія — зь іншых месцаў Ангельшчыны.

"Весткі й паведамленні".

ВЕСТКІ З СУПОЛАК

УКРАЇНА, ФЕАДОСІЯ

Розныя шляхі і лёсы прывялі ў невялікі прыморскі гарадок з прыгожай назвай **Феадосія** больш за 2,5 тысячы беларусаў. Гэта людзі розных узростаў, спецыяльнасцей, інтарэсаў. Большасць з іх не страцілі нацыянальнай самасвядомасці, цікавасці да сваёй Бацькаўшчыны. У нядаўнія часы, калі мы жылі ў адной дзяржаве, кожны падтрымліваў сувязь з Радзімай на ўзроўні сямейных адносін і асабістага інтарэсу.

Але з таго часу, як нас раздзялілі "празрыстыя, але непраходныя" межы, звужыліся (у большасці) фінансавыя магчымасці, сталі рвацца ніткі сувязі з нашай сінявокай Айчынай. Тады, як гаворыцца ў адным з нашых артыкулаў, беларусы пачалі цягнуцца адзін да аднаго. Так узнікла і згуртаванне беларусаў горада Феадосіі. За пяць гадоў яго існавання стварыўся пэўны ўстойлівы калектыў, назапашаны формы работы. Галоўны напрамак — нацыянальна-культурнае асветніцтва, знаёмства з гісторыяй і культурай Беларусі, яе сувязі і ўплыў на іншыя народы. У гэтым нам вельмі дапамагае надзвычай багатая культура самой Феадосіі і Крыма. Разам з музеем А. Грына, з дапамогай яго навуковых супра-

цоўнікаў мы пазнаёміліся з шаркоўшчынскімі каранямі сям'і Грынеўскіх (там пахаваны дзед пісьменніка). Музычная школа дапамагла нам у знаёмстве з беларускімі смаргонскімі старонкамі жыцця М. Агінскага. Ялта, Стары Крым — невычэрпныя крыніцы для знаёмства з зоркай беларускай паэзіі — М. Багдановічам. І мы гэтай крыніцай карысталіся і будзем карыстацца надалей. Ёсць і сярод нашых суайчыннікаў беларусаў-крымчан людзі незвычайнага лёсу, можна сказаць, жывыя героі. Так, загадчыкам кафедры заалягіі Таўрыйскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Вярдэскага працуе наш зямляк з Гродзеншчыны, прафесар, доктар біялагічных навук Міхаіл Юрахо. Ён абышоў, пераплыў і аб'ехаў, як кажуць, усе моры, акіяны, пад яго кіраўніцтвам на матэрыяле экспедыцый створаны ва ўніверсітэце лепшы на Украіне заалягічны музей. Мы падтрымліваем з прафесарам М. Юрахо сяброўскія адносіны, запрашалі яго на наша навагодняе беларускае свята (дарэчы, традыцыйнае), наведалі па запрашэнню заалягічны музей.

На Дні славянскай культуры і пісьменства, якія адбудуцца ў горадзе ў маі, запрашаем беларускі фальклорны ансамбль "Світанак" з с. Мар'яна Чырвонагвардзейскага раёна Крыма.

Ёсць таленавітыя людзі і сярод удзельнікаў нашай суполкі. Гэта мастак У. Кіркевіч, спевакі і музыканты А. Сіткаў і В. Сіткова, В. Мядзведзеў і Г. Кіркевіч пішуць вершы, — мы ж іх слухачы і глядачы.

Ва ўсіх нас вялікую цікавасць выклікае тое, што адбываецца ў Беларусі. Мы не маем права дыктаваць суайчыннікам, што ім рабіць. Але мы заўсёды рады пачуць добрае слова аб поспехах, перажываем за няўдачы. Рады магчымасці пачуць жывое слова пра тое, чым жыве Беларусь. У гэтым нам дапамагаюць беларусы, яе прызджваюць на адпачынак да мора. Сярод іх ёсць цікавыя і дасведчаныя людзі, якіх запрашаем на свае сходзі. На адным з іх выступіў дацэнт Мінскага інстытута замежных моў А. Церашкоў.

Цяжка перабольшыць, дарэгі сябры, тую дапамогу, што дае нам ваша газета. Гэта сапраўды голас Радзімы, да якога мы прыслухоўваемся, абмяркоўваем матэрыялы газеты, распаўсюджваем яе. Вялікае і шчырае дзякуй за ўвагу да нас.

Жадаем вам здароўя на доўгія гады, плённай працы ў імя яднання і паразумення беларусаў ва ўсіх кутках Зямлі.

І. КАСІЦЫНА,
намеснік старшыні
суполкі беларусаў Феадосіі.

ЛАТВІЯ

У сонечны вясновы нядзельны дзень сабраліся беларусы Рыгі ў канферэнц-зале Асацыяцыі нацыянальных культурных таварыстваў Латвіі імя Ігы Казакевіч, каб адзначыць 83-я ўгодкі абвешчання Беларускай Народнай Рэспублікі. І хця не ўсе беларусы, асабліва на Бацькаўшчыне, успрымаюць гэту дату як свята, аднак яно паступова ўваходзіць у традыцыю святкавання парасткаў нашай незалежнасці, нашай гісторыі ў Беларускай дыяспары многіх дзяржаў свету, у тым ліку і ў Латвіі. На латышскай зямлі гэтая дата адзначаецца беларусамі з 1921 года, калі сюды з Беларусі вярнуўся сябар першага ўрада Беларускай Народнай Рэспублікі ўраджэнец г. Даўгаўпілса Кастусь Езавітаў, намаганнямі якога ў Латвіі былі заснаваны і дзейнічалі беларускія таварыствы і школы. У час савецкай улады тут не існавала беларускіх суполак, таму і свята 25 сакавіка не адзначалася. Аднак з заснаваннем у Рызе ў 1988 годзе першай беларускай суполкі Латвійскага таварыства беларускай культуры "Світанак" гэта традыцыя працягваецца да сённяшняга дня.

Сёлета на ўрачыстасць прыйшлі сябры "Світанка", а таксама Беларускага таварыства "Прамень", аб'яднання мастакоў-беларусаў Балтыі "Маю го-

СВЯТА ў РЫЗЕ

нар", латвійскай суполкі Міжнароднай грамадскай асацыяцыі беларусістаў і проста мясцовыя беларусы, неабыякавыя да гісторыі і незалежнасці нашай Бацькаўшчыны. Старшыня "Світанка" Таццяна Казак павіншавала ўсіх са сватам, прачытала віншаванні, дасланыя з беларускіх суполак і грамадскіх арганізацый Літвы, Эстоніі, Беларусі, Канады і з іншых дзяржаў, і зачытала рэферат аб гісторыі абвешчання БНР у 1918 годзе. Павіншавалі беларусаў са сватам кіраўнік аддзела нацменшасцей Упраўлення натуралізацыі Міністэрства юстыцыі Латвіі Айна Балашка і прафесар Латвійскага ўніверсітэта, вядомая даследчыца гісторыі беларусаў Латвіі Ілга Апінэ.

Пасля віншаванняў пачаўся канцэрт. Сябра таварыства "Прамень" Таісія Бачкарова эмацыянальна прачытала вершы "Я ад вас далёка, бацькаўскія гоні" Янкі Купалы, "Родная мова" і іншыя. Асаблівы святочны настрой ўнеслі ў залу вучні рыжскай Беларускай асноўнай школы сваімі выступленнямі і яркімі нацыянальнымі строямі. Вершы пра родную мову, пра Бацькаўшчыну прачыталі вучні 4 класа Міхась Казак і Даша Асіпчыкава, а таксама вучні 7 класа Люда Раманенка і Насця

Клешніна. Школьны ансамбль "Вавёрка" пад кіраўніцтвам выпускніцы Латвійскай акадэміі музыкі Наталлі Дзірвак выканаў шмат вясновыя і патрыятычных песень.

Пасля канцэрта ўсіх чакаў святочны стол з беларускім салом, драмікамі ды іншымі беларускімі і латышскімі стравамі. Доўга ў гэты дзень гучалі беларускія песні пад баян Сяргея Калеснікава, былога выпускніка музычнага факультэта Мінскага педінстытута.

У добрым настроі пасля святкавання разыходзіліся рыжскія беларусы з думкамі аб тым, што хоць далёка за межамі і мытнямі, але ёсць іх родны кут, дзе прайшло іх дзяцінства ды юнацтва, дзе ў большасці з іх жывуць бацькі, браты ці сёстры, дзе ёсць хоць далёкая, але родная Бацькаўшчына, незалежная дзяржава Беларусь.

Вячка ЦЕЛЕШ.

Р. С. Шчырае вам дзякуй за дасылку "Голасу Радзімы", які мы тут усе з цікавасцю чытаем. Газета ваша ёсць у падшыўцы таварыства "Світанак" і рыжскай Беларускай асноўнай школы.

З пашанай В. Ц.

ФАКТ

ГЕРМАНСКИ ОРДЭН — ПЕРАКЛАДЧЫКУ

5 красавіка 2001 года пасол ФРГ Хорст Вінкельман уручыў беларускаму перакладчыку Васілю Сёмуху Крыж кавалера ордэна "За заслугі перад Федэратыўнай Рэспублікай Германіяй", якога ён удастоены рашэннем прэзідэнта Федэратыўнай Рэспублікі Германіі. Васіль Сёмуха на працягу больш чым 40 гадоў перакладае на беларускую мову лепшыя творы нямецкамоўных аўтараў, у

прыватнасці, Гэта, Рыльке і Томаса Мана. Як адзначана ў прэс-рэлізе германскага пасольства ў Мінску, узнагародай грамадзяніна Рэспублікі Беларусь высокім ордэнам прэзідэнт Федэратыўнай Рэспублікі Германіі выказаў сваю павагу да беларускага народа і яго культуры, падкрэсліў жаданне мець добрыя адносіны паміж абодвума народамі.

БелТА.

ЧЫТАЦКАЯ ЛЯТУЧКА

УКРАЇНА, ЛЬВОВА

"Голас Радзімы" атрымліваем своечасова, але, калі гэта магчыма, то прашу выслалаць на мой адрас больш экзэмпляраў, таму што часта даводзіцца перадаваць газету з рук у рукі. Удзячныя, што пачалі пісаць у "ГР" пра сучаснае жыццё і што змест газеты пастаянна паляпшаецца. Асабліва гэта бачна па газетах, што выйшлі з 1.01.2001 года, вельмі многа матэрыялаў, якія нас хваляюць. Цікавыя публікацыі пра беларускіх алімпійцаў-медалістаў (3+3+11), удзельнікаў Алімпійскіх гульняў-2000. Украінскія спартсмены прывезлі

23 медалі (3+3+17), але беларускіх спартсменаў на Алімпіядзе было прыкладна ў тры разы менш, чым украінскіх, і мы ганарымся поспехамі беларускіх спартсменаў.

Добра, што напамнілі пра юбілей народнага пісьменніка Івана Шамякіна, чые кнігі ёсць і на нашых паліцах. Хай яго творчасць працягвае радаваць беларусаў. Зацікавіў артыкул Эдварда Карбановіча "Апошні мінскі адрас Я. Купалы", і было б добра, каб ён прадоўжыў пісаць пра жыццё выдатнага паэта. І пра Я. Коласа добра было б нагадаць у газеце.

Правільна, што на крыжаванкі праз некаторы час вы даяце адказы. Не сакрэт, што для многіх

з нас крыжаванка — добры ўрок.

Нашай суполцы яшчэ не выдзелі пакоя (офіса), але абяцалі і па ўсім відаць — дадуць. Наш старшыня абшчыны Сяргей Кулікоў вельмі многа працуе, каб сабраць і аб'яднаць беларусаў гэтага краю. У Мінску паабяцалі скамплектаваць бібліятэку. Плануем стварыць нядзельную беларускую школу, падтрымліваем сувязь з Міністэрствам адукацыі і іншымі дзяржаўнымі ўстановамі ў Беларусі.

Калі ў вас што будзе да яго ці да нашай абшчыны, то пішыце на мой адрас.

79031, Украіна, г. Львоў-31, вул. Стрыйская, 101-265.
Валянцін СТРИБУК.

Слонім. Вясна.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

АД ПЕРШАЙ АСОБЫ

Карлас ШЭРМАН: «БЕЛАРУСКІ ПЭН-ЦЭНТР — ЧАСТКА СУСВЕТНАЙ ПІСЬМЕННІЦКАЙ АГУЛЬНАСЦІ»

Адукаванаму беларускаму чытачу няма асобай патрэбы прадстаўляць Карласа ШЭРМАНА. Нарадзіўся ён ва Уругваі, вырас у Аргенціне, а потым прыехаў услед за сва-

ім бацькам на Беларусь, і ўжо назаўсёды. Стаў адным з лепшых прадстаўнікоў мастацкага перакладу, а апошня некалькі гадоў — віцэ-прэзідэнтам Беларускага ПЭН-

цэнтра. Наш карэспандэнт напросіў Карласа Рыгоравіча раскажаць пра работу гэтай арганізацыі, падзяліцца думкамі пра сучасны літаратурны працэс.

— Хача прайшло больш за 10 гадоў, але я добра памятаю першае арганізацыйнае пасяджэнне Беларускага ПЭН-цэнтра, якое праходзіла ў Доме кіно пры самым актыўным удзеле Васіля Быкава. У 1989 годзе Сусветны ПЭН-клуб выдзеліў квоту на прыём у яго члены 8 нацыянальных ПЭН-цэнтраў у межах былога СССР. Мы, дзякуючы намаганням Алеся Адамовіча, апынуліся ў ліку першых, наш і расійскі ПЭН-цэнтры ствараліся адначасова, а крыху пазней — украінскі. З таго часу мы традыцыйна сябруем з украінскім ПЭН-цэнтрам, дзе прэзідэнтам Яўген Святасцюк, актыўна працуе Іван Драч і многія іншыя нашы калегі. У расійскі ПЭН-цэнтр ўвайшлі Андрэй Бітаў, Бала Ахмадуліна, карацей, самыя таленавітыя пісьменнікі. Усе мы былі прыняты ў члены ПЭН-клуба на яго Сусветным кангрэсе ў маі 1990 года.

Хочацца звярнуць увагу на адну асаблівасць нашага ПЭН-цэнтра. У той далёкі час Саюз пісьменнікаў Расіі раздзіралі сваркі і супярэчнасці, што стала прычынай адначасова стварэння амаль ці не 8 Саюзаў пісьменнікаў. І калі ствараўся расійскі ПЭН-цэнтр, адной з умоў прыёму ў яго стаў выхад з пісьменніцкага саюза. Мы ж, стваральнікі Беларускага ПЭН-цэнтра: і Алеся Адамовіч, і Васіль Быкаў, і я — выраслі не выходзіць з творчага саюза. Відаць, такая ўжо наша беларуская ментальнасць: па-першае, мы не хацелі расколу, а па-другое, проста вырашылі ўзяць на сябе яшчэ і дадатковыя функцыі, не мяняючы іх у карані. Бо кожны пісьменнік можа мець розны светапогляд, ідэі, палітычныя прыхільнасці, але перш за ўсё — ён абавязаны заставацца высокім

прафесіяналам, таму што палітыка не павінна прэваліраваць у свабоднай творчасці. І я перакананы, што яшчэ ніхто ў свеце не стварыў пад прымусам сапраўдны твор — ні ў літаратуры, ні ў мастацтве.

Такім чынам, у Беларускай ПЭН-цэнтр з самага пачатку ўвайшлі людзі, што ўяўляюць твар беларускай літаратуры: Быкаў, Адамовіч, Алексіевіч, Барадулін, Разанаў, Някляеў, Казько... да 20 чалавек. І паступова вызначыліся накірункі дзейнасці, уключаючы, зразумела, галоўны — творчасць. Мы актыўна ўліпілі ў міжнародную праграму абароны пісьменнікаў і журналістаў, досыць складаную: каб нашы замежныя калегі абаранялі нашых людзей, мы павінны дапамагчы ім. А гэта цэлая сістэма тэрміновых акцый, якія паступаюць да нас з усіх куткоў планеты — 140 ПЭН-цэнтраў існуюць у розных краінах. Мы рыхтуем пратэсты, звяртаемся да пракурораў, прэзідэнтаў, дасылаем лісты і пасылкі тым, хто знаходзіцца ў зняволенні. Тое ж самае робяць нашы калегі ў выпадку ўзнікнення такіх праблем у нас.

Трэба адзначыць, што ў свеце на працягу года адбываецца каля 100 выпадкаў забойстваў, збіванняў або арыштаў пісьменнікаў. А ёсць не менш сумныя рэчы, калі шляхам правядзення нейкіх акцый або кампаній у СМІ творчых людзей даводзяць да вар'яцтва. Мы не можам засяроджвацца толькі на праблемах Беларусі, таму што з'яўляемся членамі сусветнай пісьменніцкай супольнасці.

Штогод у розных краінах свету праходзяць кангрэсы ПЭН-клуба, дзе абмяркоўваюцца статутныя пытанні, заслухоўваюцца справаздачы нашых пастаянных камісій, якіх нямапа: па абароне пісьмен-

каў, "Пісьменнікі ў выгнанні", жаночая, за мір і гэтак далей. На кангрэсах таксама з дапамогаю ЮНЕСКА (а Міжнародны ПЭН-клуб мае афіцыйны статус і ў ЮНЕСКА, і ў ААН) праводзіцца літаратурная канферэнцыя па сур'ёзных глабальных пытаннях. Адным словам, хача кожны ПЭН-цэнтр мае вельмі вялікую аўтаномію, мы складаем і абмяркоўваем свае планы самастойна, але ўзаемадзейнічаем у рамках міжнароднага статута. А галоўнае, у нас усеў час умацоўваюцца кантакты з замежнымі калегамі, што ў рэшце рэшт выпіваецца ў сумесня праекты, павялічваюцца ўзаемадзейнічэнне, а гэта і ёсць у свеце задача нумар адзін. На мой погляд, намнога прасцей інтэгрыраваць праблемы эканомікі, вытворчасці, гандлю, чым культуры, якая з'яўляецца як бы носьбітам душы народа. А нам хочацца, каб у іншых краінах лепш ведалі душу нашага народа, лепш разумелі нас.

Менавіта таму мы зараз пачалі ажыццяўляць цікавую ідэю: дамовіліся з беларускай службай радыё "Свабода" і звяртаемся да ўсіх пісьменнікаў свету, што ўваходзяць у ПЭН-клуб, напісаць і даслаць да нас свае вершы пра свабоду. І такія творы ўжо пачалі паступаць: напрыклад, ад в'етнама, які жыве ў выгнанні ў Швейцарыі, з Партугалі... Вельмі хутка адгукнулася брытанская паэтка Вера Рыч, якая сябруе з Беларуссю і шмат перакладала нашых паэтаў. Усе гэтыя вершы перакладаюцца на беларускую мову, будучы агульвацца на радыё, а праз год мы мяркуюем зрабіць "Білінгу" — кнігу на мовах арыгінала і беларускай.

Чарговым нашым мерапрыем-

ствам стане ў верасні бягучага года "круглы стол" па пытаннях мастацкага перакладу, бо краіны, мовы якіх не сталі магутнымі і міжнароднымі, маюць у гэтым вялікую патрэбу. Заўважу, што, напрыклад, у Эстоніі перакладзеныя кнігі больш, чым арыгінальных. І калі ў нас энцыклапедыя выходзіла тыражом 10—12 тысяч экзэмпляраў, то ў маленькай Эстоніі — мільённым, гэта значыць, людзі стараюцца берагчы сваю культуру. Гэта ж не простая рэч — судзіць арыгінальнага і перакладнага тэкстаў, супастаўленне мыслення і псіхалогіі людзей розных культур. Зрэшты, да гэтага мы яшчэ, мабыць, вернемся, я ж хачу адзначыць, што Беларусь славіцца сваімі перакладчыкамі і ёсць каго паслухаць на такім "круглым stole". Напрыклад, Рыгора Барадуліна, Васіля Сёмуху ды і шмат іншых. Так што падрыхтоўка да верасня ідзе сур'ёзна.

Чым яшчэ займаецца ПЭН-цэнтр? Напрыклад, два разы ў год (у сакавіку і ў верасні) вялікае журы на чале з Васілём Быкавым вызначае лаўрэатаў прэміі імя Багушэвіча і імя Адамовіча. Прэмія Францішка Багушэвіча — вузкая, спецыяльная, ёю ўзнагароджваюцца аўтары гістарычных твораў. А вось прэмія Алеся Адамовіча тычыцца публіцыстыкі — газетнай, часопіснай, тэлевізійнай, радыё, а таксама філасофіі і эсэістыкі. Абедзве яны ўручаюцца, пачынаючы з 1995 года, і абавязкова адзін-два аўтары адзначаюцца медалямі і дыпломамі. І паколькі прапаганда кандыдатуры лаўрэатаў могуць не толькі самі літаратары, але і выдавецтвы, часопісы, творчыя саюзы, то даводзіцца на разгляданне траціць не адзін месяц.

Сярод лаўрэатаў прэміі імя Алеся Адамовіча — Рыгор Барадулін і Сяргей Пятроўскі за фільм, прысвечаны трагедыі другой сусветнай вайны, журналіст Міхась Скобла. Літаратурнай прэміі імя Францішка Багушэвіча ўдасгоены Уладзімір Арлоў за кнігу "Таямніца полацкай гісторыі", Васіль Сёмуха — за пераклад на беларускую мову Новага Запавета і Псалтыра, Вячка Целеш — за кнігу "Гарды Беларусі на старых паштоўках" і г. д.

Ну і, як ні сумна, шмат сіл адымае праграма выжывання. Так-так, не здзіўляйся. Той час, калі творчасць падтрымлівалася спецыяльнымі фондамі (літаратурным, мастацкім, музычным і іншымі) прайшоў. Зараз нам прыйшлося ўвесці для кожнага члена ПЭН-цэнтра асабісты ўнёсак, досыць жорсткі. Мы вымушаны пастаянна шукаць спонсараў, але ў Беларусі гэта справа — амаль агубная, таму што для мецэнатства няма льгот па падаткаабкладанню, няма адпаведнай прававой базы. Трэба аплачваць арэнду памяшканняў, аргтэхніку і іншыя бягучыя расходы. Шкада, што пры гэтым губляецца маштабнасць — мы не можам праводзіць мерапрыемствы для шырокага кола чытачоў і прыхільнікаў літаратуры. А беларуская літаратура заслугоўвае увагі і развіцця: яна не бедная сваячка ў сусветным літаратурным працэсе. Але гэта асобная тэма, да якой, я спадзяюся, мы яшчэ вернемся...

Алеся КОЛА.

НА ЗДЫМКУ: Карлас ШЭРМАН і Рыгор БАРАДУЛІН.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

АНОНС

«НІЧЫЕ» — НОВАЯ АПОВЕСЦЬ Андрэя ФЕДАРЭНкі

чатку шляху. Усяго пяць гадоў творчасці спатрэбілася, каб выйсці на міжнародную арэну: у 1992 годзе за апавяданне "Пеля" малады празаік атрымаў першую прэмію Міжнароднай асацыяцыі фондаў міру...

Шырокі чытацкі рэзананс набыла аповесць для падлеткаў "Шчарбаты талер", выддзеная і ў перакладзе на расійскую мову. Да месца тут будзе сказаць, што проза Андрэя Федарэнкі паспела пайсці ў свет на цэлым шэрагу еўрапейскіх моў.

На Беларусі ён прызнаны майстра не толькі апавядання, а й кароткай аповесці, што засведчыў хоць бы яго "Цугцванг" (часопіс "Полымя", № 3 за 1998 год), твор унікальны ў нашай літаратуры.

І вось новая аповесць — "Нічыё". Яна вядзе нашых сучаснікаў у мінулае, хай не такое і далёкае, — да трагічных для Беларусі падзей позняй восені 1920 года, калі польскае войска, разбіўшы пад Варшавай чырвоныя, кацілася па нашай зямлі на ўсход, потым, калі заняло Мінск, спынілася, "не ведаючы, што рабіць ні з гэтай велізарнай захопленай тэрыторыяй, ні з трафея-

мі, ні з масаю палонных... спынілася, а на наступны дзень, акурат 14 лістапада, быццам таў хваля, што пакрысе страціла сваю раз'ятраную сілу, пачало спльываць адкатвацца назад, гатовае, аднак, у любы момант спыніцца ізноў — як толькі атрымаюцца належныя звесткі з Рыгі, дзе ("цёмных дарог махляры") Гофе з Мануільскім ад Савецкай Расіі і Украіны і Домбскі ад Польшчы каляровымі алоўкамі дзялілі мапу Усходняй Еўропы, крамяючы імі, бы скальпелямі, жывое цела краіны — краіны, прадстаўнікоў якой: ні Ластоўскага ад "незалежнасці" ўрада Беларускай Народнай Рэспублікі, ні Тарашчанку-Цярэшчанку ад паланафільскай Найвышэйшай Рады, ні Адамовіча з Алексюком ад балаховіцкага Беларускага Палітычнага Камітэта, ні Чарвякова ад большавіцкага Беларускага Рэвалюцыйнага Камітэта Сацыялістычнай Савецкай Беларускай Рэспублікі, ні Міцквічуса-Калескуса як старшыню юрыдычнай (па сёння, бо ніводным афіцый-

ным актам не адмененая) Літоўска-Беларускай ССР — не пусцілі нават на парог"...

Так, Беларусь дзялілі і перадзельвалі не раз — усё на сваю карысць — больш моцныя суседзі. Аднак не ўсе беларусы моўчкі трывалі гэтую найвялікшую гістарычную несправядлівасць, гэты гвалт. Пра Слуцкую брыгаду, яе акцыю, названую новым пакаленнем адраджэнцаў "збройным чынам", — пра тое, што адбывалася на працягу некалькіх дзён лістапада 1920 года ў Слуцку, Семежаве, іншых мясцінах Слуцчыны, пра лакальныя сутычкі беларускіх патрыётаў з чырвонымі, драматычныя лэсы неардынарных асобаў, а заадно і пакеў рэжыму падаўлення распавядае Андрэй Федарэнка ў "Нічыё".

У адной прыватнай гамонцы высветлілася, што Андрэй працаваў над аповесцю лічаныя месяцы, але вывучаў архіўныя матэрыялы амаль два гады... Узсяўся б за гэта (не дай, Бог!) кан'юктуршчык — накатаў бы раман-даследаванне з бясконцым выкарыстаннем пратаколаў сумна-вядомай Рыжскай канферэнцыі, іншых тагачасных палітычных дакументаў — і заваліў бы справу:

ад добрых намераў застаўся б непатрэбны нікому, мёртвы пісьмовы баласт.

Андрэю Федарэнку не здрадзіла пачуццё меры, ён даў сучаснаму чытачу і, спадзяюся, нашадкам мастацкі твор, разбіраць які, вядома ж, — не справа паэта: ёсць на тое крытыкі-прафесіяналы. Дачакаемся іх узважаныя, вывераныя меркаванняў аб аповесці з кароткай, як бліск маланкі, і ўдумлівай, як позірк мудраца, назваю: "Нічыё".

Васіль ЖУКОВІЧ.

Малюнкi Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

НАТАТКІ Яўгена ЛЕЦКІ

КАЗКІ НА РАЧАНСКОЙ ЗЯМЛІ

... х мае любія дзеткі! Ці ж усведамляеце хоць, на якой прыгожай, з Божае ласкі нам спрадэку падаранай беларускай зямлі жыўце? А была ж яна колісь яшчэ харашэйшай і багацейшай! Каб вы толькі, родныя, ведалі, якія магутныя замкі і аздобныя палацы паўсюль узвышаліся на ёй! Ад бальшыні з іх ацалелі толькі руіны, як кволы напамінак пра нашую колішнюю славу і веліч. А якая вакол расквашалася прырода! Гаманлівыя, як сляза, празрыстыя рачулі-пакручаныя пляшчотай апавіталі лугі і сенажці, на якіх ад ранняй вясны і да позняга лета ўсё спявала, цвірчала і стракацела, пералівалася-зіхацела водам красак. А ўвэртымі за дзень вечарамі і парнымі начамі ў асвечаных ясным месяцам ручкай, запаволеных у сваёй плыні рэках і сціпаных вачніцах-азёрах гулялі-забавляліся драбнейшыя рыбы, ды раз-пораз цяжка баўтыхалі самы-велікія, шнурочкамі, высунаўшы з вады галоўкі з цікавымі пацерачкамі-вачаняткамі, разрэзалі воднае плёса андарты і нарыцы, а ў лазовых кустах цяжка саллі, парадкуючы жытло, тлустыя бабры. Уся зямля, усё жывое на ёй трапяталася і жыло ў шчаслівым замілаванні, усаўляючы сваёго творцу Госпада-Бога.

А мо, скажаце, я ўсё гэта прадумаю? Тады распятайце пра гэта ў сваіх дзядуляў і бабуляў, і хай яны вам раскажуць пра тое, што было на іхнім вяку, пра што яны чулі ад сваіх бацькоў-прадзедаў ці працяталі ў разумных кнігах. А потым і самі не спіце ў шапку, не марнуце дарэмна сваё жыццё, а спасцігайце яго сэнс і мудрасць, церабіцеся па лясвіцы ведаў усё вышэй і вышэй. І дазнаецеся, што натварылася праз шмат стагоддзяў на нашай зямлі, колькі ўсякай навалы перабыло на ёй. Але мы выдужалі і выстаялі, датрымавалі да новага, трэцяга ад нараджэння Хрыста тысячагоддзя. Дык зберажым у войнах і навалах ацалелае!

... ое, пра што вам раскажу, здарылася не так даўно, за пам'яццо вашых капі не бацькоў, дык дзядоў. Вы ж і самі ведаеце, як па нашай зямлі туды-сюды пракочвалася, пакідаючы за сабой плач і попел страшэнная вайна, беручы ад кожнай сям'і даніну чалавечымі жыццямі. Хоць і неймаверна цяжка было, але адолелі гэтую агідную пачвару нашыя людзі. А якой цаной дасталася Перамога, ведаюць тыя, хто прайшоў праз вайну — жывыя і палеглыя. Уся зямля, разам з вёскамі і гарадамі, ляжала зруйнаванай і знявечанай, аж жахліва было глядзець. Але жывым трэба было жыць, а не толькі плакаць і ўздыхаць.

Дарамаганя выжываеце родная зямелька, якая шчодро дзлілася са сваімі спрадвечнымі насельнікамі-беларусамі грыбамі і ягадамі,

рыбай і дзічынай. Дый на яе, нашу збавіцельку маці-прыроду, знайшлася цёмная сіпа. Невядома каму першаму прыйшло ў галаву, але ў высокіх палацах спадабалася ідэя спрастаць, гэта значыць, ператварыць у мёртвыя канавы нашыя заселеныя рознай жывёнасцю і неймаверна прыгожыя рэкі-пакручаныкі. І пачалі распаўзацца па ўсёй Беларусі жалезныя пачвары і рэзаць па жывому рэкі і долины, не зважаючы на тое, як у знямелым энку і плачы захлыналіся бабры і андарты, шчупакі і ракі, вербы і алешыны. Ды ці маглі зважаць на іхнія літаны бяздушныя эскаватары, што ў нейкім радасным ачмуэрэні ўсё закідвалі ўгару на доўгіх шыях з ашчэранымі пашчэмі галовы і са скрыгатам угрыззаліся ў доп, карэжачы і ператвараючы ў бруд усё жывое і прыгожае. Віпіна над лугамі і балачкамі, жаласна прасілі літаці і збавення чаіцы-кнігаўкі, але ўсё было дарэмна і марна...

І пачала чахнуць абязводжаная зямелька-маці. Усяго стала меней на ёй. Змізарнелы ад бяскорміцы буслы ўжо не хадзілі важна і самавіта ў сваіх чырвоных шляхецкіх ботах па вільготных сенажацях, а хуценька, быццам найміты ў чужога гаспадара, бегалі, мітусіліся, стараючыся ўпалаваць якую жабку. Ды цяжка ўзмахвалі бы намочаным крыллем, пераляталі з купіны на купіну, а ўзняцца ў высокае блакітнае неба ўжо не маглі. І ўсё меней немаўлятак пачало нараджацца на нашай зямлі. І тады сабраліся птахі і пачалі думаць-гадаць, якое тут можна даць рады, каб дарэшты не вымер народ, з якім яны ў добрай згодзе жылі спрадэку. І паставілі тыя, што гнездаваліся ў Нароччы, папрасіць братаў-лебедзяў, каб вырочылі іх у гэтай злыбядзе і паразносілі зыбікі з немаўляткамі тым мамам, якія зачаліся сваёй дзіцятка. І зляцеліся з усяго сінявокага нарчанскага краю гордыя птахі і аднадушна паставілі вырачыць зняможаных ад нэнзы і бяскорміцы пабрацям.

— Але пры ўмове, — страпянуў крыпамі, выцягнуў бялюткую гордую шыю і ступіў на пару крокаў наперад ад чарады самы з іх вялікі і прыгожы Князь-лебедзь, — калі вы, бацяны-пабрацімы, будзеце перадаваць нам толькі такіх немаўляткаў, з якіх выгадуецца добрыя, годныя і прыстойныя людзі, што адродзяць колішнюю славу гэтай зямлі і гэтага народу. Бо мы, лебедзі, не крыклівае варанне-груганне, што корміцца са сметнікаў і вынішчае пасевы, а гордыя і незалежныя птахі, якія высока шануюць свой род і хочуць мець побач з сабой падобных людзей...

— Згода, згода, згода! — зала-

паталі крыллем, заківалі чырвонымі дзюбамі буслы.

І неўзабаве разляцеліся гордыя лебедзі з немаўлячаю ў дзюбах па ўсім нарчанскім узбярэжжы. Так ужо спрадэку было заведзена, каб дзетак пад высокімі зорамі ды ясным месяцачкам па хатах разносіць. Выгінаў

зямлі сваімі каранямі, і яна, седзячы на пні, пра ўсё яму раскавала. У такой паставе і ўбачыў яе карэспандэнт "Нарчанскай зары" Зміцер Пячоўскі, сфатаграфаванай і здымак змясціў у раённай газеце.

Хоць і любіла сядзець на пні, але не была дзяўчынка сядункай, а расла жвавай, вясёлай і гарэзлівай. Асабліва любіла бегач на Нарач да сяброў-лебедзяў. А потым у школу пайшла, навучылася чытаць і пісаць. І неяк нязнак пачалі ў яе

Князь-лебедзь доўгую шыю, пільна ўглядаўся, у чые пляшчотыя і клпатлівыя рукі перадаць цёплае варухлівае цельца. Спадабалася яму хата пад высокім купчастым яварам, які ў маладзіковым святле сонна паварушаў срэбным лісцем. Распасцеў лебедзь крылле і спланіраваў на тую сядзібу. Выцягнуў зграбную выгінастую шыю і убачыў праз шыбу красу дзяўчыну. Сцішыў палёт, прасунуў шыю ў расчыненае вакенца і беражліва паклаў пакуначак побач з дзяўчынай.

Было тое ў вёсцы Купа. Мо крышку і не зусім так, мо мне самому пра гэта трохі прымроілася леташняй наўздзіў прыгожаю восенню, калі развіталася, дорачы людзям сваё хараство і ласку, мінулае стагоддзе і тысячагоддзе. І мне напрыканцы пашанцавала наталіць душу спакоем і веліччу нарчанскага краю. Там і пазнаёміўся спачатку з мамай, а потым і з яе слаўнай дачушкай Наташай. Як было ёй два годкі, заўважылі людзі, што падчас усеагульнага веснавога абуджэння магутны явар ля хаты Рамайкі так пакрэктаваў і пацягваўся ад доўгага зімовага сну, выпрастаючы галіны, што ўздзімаў на карэннях іх хату. І хоць шкада было дрэва, але людскі страх мацнейшы за шкадобу. Празрыстым вясновым ранкам прыйшлі з піламі два дужыя рэзчыкі, прыгорбіліся ля явара і пачалі рэзаць па жывому. І ўрэшце задрыжэла-закалацілася дрэва сваім магутным целам, выдыхнула з сябе развіталы з жыццём энк і гахнула вобземлю. Няўцешным плачам зайшла Наташка. А потым, як суцішылася, падышла да распластананага дрэва і доўга прасіла ў яго даравання. Ды пачула раптам, як сам дзядзька-явар прашаптаў ёй на вушка, каб яна павесіла і села да яго на спілаваны пень. Потым тыя самыя рэзчыкі распілавалі ствол і тоўстыя галіны на каподкі, усё пасеклі і склалі дровы ля хлява. Але Наташка ведала, што явар не згінуў, жыве глыбока ў

самі сабой складвацца вершыкі. То пра дзівоснага птаха-крыжадзюба, то пра маму і настаўніцу. Радаваліся ўсе разам, калі ў "Нарчанскай зары" быў надрукаваны верш "Вясна". І вялікай нечаканкай-неспадзяванкай была вестка, надрукаваная ў першым нумары часопіса "Вясёлка" за 1999 год, што Наташа Рамайка стала пераможцай конкурсу "Залатая рыбка". А яшчэ раней, у дзесятым нумары за 1998 год, тут была апублікавана казачка "Асінка і ветрык".

Цяпер Наташка вучыцца ў 6-м класе. Пакуль што і маме, а напэўна і буслам, і лебедзям за дзяўчынку не сорам, бо яе дзёнік, як тая ніўка ў дбайнага гаспадара, засеяны адборным зернем — пяцёрка-

мі. Яна не толькі стараецца ў сваім класе, але і сабра школьнай рады. А якой радасцю іскрацца вочы ў гледачоў, калі яна выйдзе на сцэну і закружыцца ў гарэзным і вясёлым беларускім танцы! То і не дзіва, што яе партэт на Дошчы гонару.

Ад бабулі Марысы перадалася ёй веданне і ўмельства збіраць лекавыя зёлкі, грыбы і ягады. А ў іншых дзетак ці то бабуляў такіх не было, ці гультаяватымі яны павырасталі, але ж Наташка летась сабрала прызначаную на ўвесь клас норму. А яшчэ яна ва ўсім дапамагае сваёй любай мамачцы Лілі, якая працуе медсястрой на турбазе "Нарач" ды стараецца яшчэ дзе капейчыну агораць, каб дачушка расла па-людску і накармленай, і прыбранай.

Я з цікавасцю прачытаў "тоўсты" дзёнік-сшытак, куды дзяўчынка некалькі гадоў запар занадоўвае вершы, замалёўкі, казкі, розныя жыццёвыя здарэнні. Але літаратурная творчасць — рэч няпростая, і, каб стаць сапраўдным празаікам ці паэтам, трэба вельмі шмат працаваць і ўдасканальвацца. Хочацца верыць, што і Наташка Рамайка спасцігне таям-

ніцы вершаскладання, пазтычнага майстэрства, але ж гэта набыўное, бо гапоўнае, што ў дзяўчынку светлая і чыстая пазтычная душа, тонкае, яшчэ мо і неўсвядомленае, чуццё роднага слова. А яшчэ ёй упасцівае і нястрымная дзіцячая фантазія, што найбольш адчуваецца ў казках.

Развітаўшыся з Нараччу і яе насельнікамі, я ўжо ў аўтобусе па дарозе на Мінск думаю не толькі пра мілую і слаўную дзяўчынку Наташку Рамайку, але і пра іншых дзяцей, што жывуць па ўсёй Беларусі, сярод якіх вельмі шмат таленавітых, з якіх могуць павырасціць новыя Скарыны і Сапегі, Багдановічы і Забэіды-Суміцкія, Бяльніцкія-Бірулі і Касцюшкі. Але можа здарыцца і так, што ад прыроды закладзены талент, не набыўшы развіцця, змарнее і згасне. Асабліва трывога пра дзяцей вясковых. Ім, як ніколі, патрэбна сёння ўвага і падтрымка тых, хто можа дапамагчы і ў найгарчэйшай у свеце чарнобыльскай бядзе, і ў нашай не менш трагічнай духоўнай спаверанасці. Бо што сёння вясковае дзіце мае і што бацьчы вакол сябе?! Каб не драматызаваць сітуацыю, проста ўстрымаюся ад эмоцый. Але як жа патрэбны хоць нейкія прасветы ў гэтым бедным, не заўсёды маральным і найсцяж нецкавым аднастайным жыцці! А думаю таленавітым патрэбна падтрымка, увага і ўмовы для творчага развіцця. Але ж для той же Наташкі Рамайкі нават звычайная будзённая паездка ў Мінск, дзе можна зайсці ў рэдакцыю рэспубліканскіх газет і часопісаў, паказаць напісанае і параіцца, — справа, па сутнасці, невырашальная...

І падумалася мне тады пра маю зямлячку Ірэну Каляду, якую ваеннае ліхалецце закінула за моры-акіяны, аж у далёкую Амерыку. Але і там, удалечыні ад родных панямонскіх мясцін, яна засталася праўдзівай беларускай з чуллывай і чуйнай на радасці і бяду душой. Неацэнным скарбам жыве ў ёй родная мова. А як хараша Ірэна спявае народныя і царкоўныя песні! Хто ведае, каб былі ўмовы, каб змалку далі ёй прафесійную музычную адукацыю, то, зусім верагодна, у яе асобе мы мелі б і оперную спявачку. Нездарма ж яе голас — адзін з самых мілагучных у хоры Беларускай аўтакефальнай царквы Жыровіцкай Божай маці ў далёкім амерыканскім Кліўлендзе.

З часам выявілася, што ў Ірэны Каляды апрача ад бацькоў перанятыя песенна-музычныя здольнасцей, ёсць яшчэ і талент прадырмальніка, умение зарабляць грошы, якія яна, аднак, не складае ў "панчоку", а ахвяруе на дабрачынныя справы. Гэта ж дзякуючы яе ахвярнасці некалькі гадоў запар беларускія дзеці з атручаных чарнобыльскіх куткоў бавілі летні час у Славеніі і Чэхіі, Турцыі і Балгарыі. То шырае дзякуй ёй за гэта! Але мае цяперашняе перажыванне за тых, хто, кажучы словамі Язэпа Пушчы, мае здольнасць і талент улавіць Беларусь ці то "ў музыцы і песні, ці то ў фарбе аснай..." Вось каб сабраць такіх дзяцей, найперш вясковых, разам ці за мяжой, ці тут на Бацькаўшчыне, — як бы ім гэта шмат дало, падтрымала і акрыліла ў гэты нялёгкі, шмат у чым скрушны час.

НА ЗДЫМКАХ: Наталля РАМЕЙКА.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма".

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Ташыяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела —
член рэдакцыі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнік
Віктар МАШОШЭНКА.
Спецыяльныя карэспандэнты
Яўген КАЗЮЛЯ.
Алесь МЯСНІКОЎ.

Нэллі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.
Адрас у INTERNET: <http://www.voiceland.unibel.by>. E-mail: voiceland@tut.by

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 897 экз.
Зак. 978.
Падпісана да друку 16.4.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і адрэдавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).